

شخص الدین بابو الیرکات رفیع الدرجات پسر خود رفیع القدر شیرہ ببادر شاہ را کہ از بطن دختر اکبر خلعت عالمگیر و بست سالہ بود از صبر بر آورده بسبب شورشش عام کہ نہایت انتشار داشت بی آنکہ بحمام فرستد و تبدیل رخت و تزئین نماید بجان لباسی کہ در بر داشت عقد مروری سے در گلویش انداختہ بر تخت نشاندند و صد شاہانہ از نقار خانہ شایہ بلند گردیدہ فتنہ و آشوب باطمینان گرایند قطب الملک با مہمان خاص و رفقای مستعد ماندن در قلعه قرار داد و بر دروازہ ای قلعه و اطراف دیوان عام و خاص و ہمہ جا ہا معتقدین خود را نگہداشتہ خواجہ سیرایان و خواص و دیگر عمال کارخانہ از عمد ان خود مقرر ساخت در دیوان و زاوہ بحسب آرزو سے اجیت سنگہ ورتن چند مکمل معافی چیز یہ صادر شد و احکام امن و امان و بجالی حکام و صوبہ داران بہ مالک محروسہ روانہ گشت و اعتقاد خان را نجف و خوار سے ... رده جاگیر خانہ اورا کہ با وجود متفرق ساختن اموال و اسباب از نقد و جواہر و طلا آلات و مرصع آلات و ظروف و ادا ... و نقرہ مالایال بود و ضبط نمودند و بنیاب تحقیق و تفتیش دیگر جواہر و درکار

بیش بہا کہ عطا یا سے فرخ سیر ...

غیر از مراتب و جاگیر رانی زوجه او کہ پیاس و جوی اجیت سنگہ بحال ماندہ بہہ بصیغے در آمد منصبداران و الا شایہ ہے را کہ بر سر قرار در ماہ پنجہ روپیہ و بعضی زیاد و جمعہ ... یافتہ ملازم بودند و اکثر سے باسید نقد سے یا جاگیر در ان زمرہ سے بر وزن حکم شد کہ ہر کس ارادہ نوکر سے دارد و سرکار سے بین علی خان اسپ خود بدین غرسانیدہ موافق شرح دیگر ان پنجہ روپیہ سراسر سے میگرفتہ باشد و بختیگر سے دوم باسم اعما و الدولہ محمد امین خان بحال داشتند و بتغیر سیف امین خان بختیگر سوم خان را مقرر ساختند و صوبہ دار سے مالوانہ بنظام الملک بر چند نظر با وضع روزگار اذ قبول نمے نمودار سے شد و سر ملید خان را کہ قبل ازین انقلاب بجابل مرض شدہ پانزدہ کردہ رفتہ بود و انتظار انجام کار سلطنت میکشید باز طلبیدہ از سر نو جلعت استقلال و بجائے صوبہ مذکور دادہ حضرت نمودند فوجدار سے مراد آباد بنام سیف الدین علی خان برادر خود مقرر فرمودند و محمد رضا نام را فاضل القضاة حضور و میر خاں عالمگیر سے را کہ صوبہ دار سے اکبر آباد داشت ... نمودند دیانت خان خوانے دیوان خالصہ در اجہ بختل دیوان تن شد لیکن جمیع مستعدیان ملکی دملے حتی ارباب عدالت گویا نایب رتن چند بودند و ہمت خان کہ محرم و مہدم قطب الملک بود مشرفے دیوان خاص و تالیفی پادشاہ و خدمت شایستہ دیگر یافت در خدمات دیگر و صوبہ ہاسے دور دست بنیابریکہ نظم و نسوق بہم بخورد و تغیر و تبدیل راہ نیافت مگر قلندار ماند و از رحمت خان پسر امیر خان صوبہ دار کابل بنیابریکہ تنگانی کہ در ملاقات حسین علی خان بہگام آمدن از و کہن نموده بود تغیر نموده بنجواجم قلعے خان تو را نے مقرر ساختند و راجہ اجیت سنگہ را کہ بصوبہ دار سے احمد آباد بحال بود و منجواست مرض شوقناظرطن مردم شہر رانی یا بد میر نشندہ

ذکر مردن فرخ سیر و رخت پرستین او ازین سیر اسے دور

ذکر انتقال فرخ سیر با خانات اقوال سموع و معلوم شدہ بہر دو صورت سے نگارہ صدق و کذب اخبار بر عمدہ راویاست فقیرا از مستعدان تبصیل القول استماع افتادہ کہ فرخ سیر با سادات غیر از مقید نمودن ضرر جہانے و جانی نرسائیدہ از ... را کہ از مستعدان بودہ عنان اختیار حسین فرخ سیر بدست او سپردہ بودند و اور روز و شب در حریت اشتغال داشت شبے فرخ سیر خبر آن افغان از راہ با مہما کہ با مہمگر متصل بودند خود و امینخواست بطرف بیرون برد و چند قدم راہ رفتہ

برہائے دور از مکاشفے کہ مقید بود رسید افغان بعد اگاہی دست از جان خود شسته حیران استادہ ہر طرف می نگرد
از دور شخصی را دید کہ در ستر و دیوار سے پنہان گردید جهان سو و دیدہ فرخ سیر یافت آن ناکس بقفنا سے سبیت
کہ در اکثر طباع افغانی باشد دستش را کشیدہ آورد و وقت نشاندن او طپانچہ بر رویش زد فرخ سیر احتمال این حالت
مکرہ سے خود را بر دیوار چپان زد کہ از ہمہ شگافت وہبان صدمہ بعالم آخرت شتافت و محمد ہاشم بن خواجہ میر
مورخ موت فرخ سیر را بجلت کشتہ شدش با مر سادات نسبت نموده اگر چه از فرخ سیر عبارت او بچندین جہات اورا
نہایت از جبار و نفار از ان فرقه والا تبار ظاہر سے شود فقیر بنا بر احتیاط عبارت کتاب اورا بعد اصلاح از بے ربطی کلام
کہ بقصیف کتابان یا عدم ہتقداد نہر داشت سے نگار دتا محمول بر حمایت و پاس طرف سادہ نگردد والعمادہ علی الراوی

صورت عبارت محمد ہاشم بن خواجہ میر محمد تاریخ کہ خواجہ فی الاول از زمرہ نمک
پہر و گان صاحبقران ثانی شاہ جہان پادشاہ و او و پدرش رفیق سلطان مراد بخش
بود و تاریخ متضمن احوال اکثر سلاطین ہند عموماً و خصوصاً پادشاہان تیموریہ بکاشتہ
تا ابتدا سے محمد شاہ بن جہان شاہ بن بہادر شاہ بحیطہ تحریر در آورده

درین ضمن چون دو ماہ از حبس پادشاہ معلوم کہ در ان مکان تنگ بانواع عذاب مبتلا بود گذشت و پرواہیت
مشہور با وجود سبیل کشیدن نور باصرہ اش کلثیہ زائل نشدہ بود از راہ سادہ لوح و حب ریاست کہ دشمن جان و
ایران عالمیت گاہ بدعیان پیغام معاذیر قصورات ایام گذشتہ فرستادہ استدعای نشاندن خود بر تخت و مختار
بودن ہر دو برادر را مور سلطنت سے نمود و گاہ بعد از خان افغان کہ بہ گناہ ہبائے آن پادشاہ زندہ گبور مقرر
بوز تلفات نموده امیدوار مناصب عظیمہ فرمودہ اشعار سے نمود کہ مرا تا براجمہ دہیراج جینگہ سوائی بایدر سا بند
و افغان مذکور بر بانی الضمیر او اطلاع یافتہ ہر دو برادر خبر میداد تا آنکہ سادات بر ہنہائی مخلصان در فکر قطع نشستہ حیات
آن پادشاہ سادہ لوح افتادہ دو بار سوسوش ساختند کار گزینفتا و دفعہ ثانی نے یا ثالث کہ اثر کرد چون جان کنڈن ہر دو
اشتداد توہور نمک حراسے ہر دو برادر و کفالت قسم الہی کہ در میان بود تاب صبر نیارودہ کلمات درشت نسبت
ہر دو نمک حرام و کلام دست کہ چرا جز اسے خاطر خواہ لبادات علی العور نمیدہد و جناب اقدس الہی را نیز مخاطب کردہ
سخنہائے ناگفتنی میگفت امیر الامرا و قطب الملک استماع این احوال نمودہ حکم دادند کہ شمشیر زود فارغش سازند
وقت شمشیر کشیدن ہر دو دست شمشیر را گرفتہ دست و پاسے بیفادہ زون گرفت محصلان جلا دیشہ بضر بچوب
و غیرہ دست ہاسے اورا از کار عاقل ساختند **پیت** بر خوان دہر دست ارادت مکن درازہ کالودہ کردہ اند
بزہر این نوار را تا ازین جہان فانی بعد حسرت و ناکامی در گذشت اگر چه بہر السہ نحوام شہرت دارد کہ در ان حالت
اضطراب سرکار دو خنجر بیدار او نیز رسانیدند اما آنچہ از زبان صاحب اہتمام شہادت پادشاہ معفور مقرر سوانح شہاد
نمودہ او وقت کنان با اظہار ندامت و مجبور بودن نقل میگردد و کار بزدن جنجور و کار و کشید بہر حال بعد دو از وہ بہر کہ
عبارت از یکروز و دو شب یا بر عکس باشد بہ تجنیر و کفین پر دختہ تابوتش را بقبرہ ہایون بردند و سہ ہزار ہنر و

از لپه پاسے شہر کہ از فیضیاب بودہ اندیشش پیش تابوت گریان و بر ایدلش نفرین کنان و دشنام دہان گریان چاک و بر سر خاک میرفتند و لا در علی خان نجفی حسین علی خان و سید علیخان برادر نجفی قطب الملک کہ ہمراہ تابوت حسب الامر بودند آنہا نیز با عیان شہر رقت کنان ہمراہ میرفتند و مردم سنگے کلوخ بر سواری انہا انداختہ زبان بناسر اسے کشتند و ندوانان و خلوس خیرات از انہا کے نیکرفت روز سوم جمعے از لپہ پاسے گذر ایشہ بر سر چو ترہ کہ کاشش فرخ سیرا بران غسل دادہ بودند فرا ہم آمدہ و طعام و آفرینچہ و مولود بان را طلب داشتہ بفقرا طعام خورائیدند و مجلس مولود نمودہ تا صبح اچھا سے شب بجا آوردند سجان اشتر انتقام الہی در طعام فرخ سیرا بطور رسیدہ با دو دچین عداوت بالیتے روز اول کہ مقیدش نمودہ بودند ازین سراچہ فاسے میگذر ایندند اما چون فرخ سیرا ایام اقتدار خود برادران معصوم خود و دیگر بگنایان را بہتہ و سر بریدن متقول و چہنہا سے بنیاد ایشہ نور گردانیدہ باید خود ہم لذت این ہمہ ظلم و ستمہا را بچشد و آنچه دیگران از دست او کشیدہ بودند باید از دست دیگران او ہم بکشد و سادات نیز در عرصہ قریب مکانات اعمالیکہ با او دیگران نمودند یا قتل انتہی کلامہ القصد بعد تسلط بر خزان سلطنت از نقد و جواہر و اسباب و فیلان و سپان پادشاہی ہے آنچه خواستند انتخاب کردہ شامل کارخانہ سے خود ساختند و بنو عیکہ مناسب داشتند برادر و برادر باہم تقسیم نمودہ گرفتند بلکہ قطب الملک کہ رغبت بسیار بنسوان داشت میگویند بعضی از پرستاران حرم سراسر شاستہ را ہم کہ در حسن و جمال مدیم المثال بودند بتصرف خود در آورد و العلم عندا مقرر قاسم لہد این حال برادران را نیز باہم بیکر سبب جاہ و ارادت ترقع چندان صفائی نماند اگر چه در ظاہر سے نمود اما محرمان مزاجدان را اندک اطلاع بر این راز بہر رسیدہ از بعضی حالات استنباط این معنی می نمودند و امیر الامر المقتضی سے افراط فراست و شجاعت کہ در ذات او از عطایا سے الہی و دینت بود و رجوع محامد و اوصاف بر برادر بزرگ خود تفوق سے حبت و اقتدار او در ہمہ امور از اقران بلکہ از فرماندگان زمان گذشتہ سلطنت نجیش و مملکت شان گشت افسوس کہ عمر و ولتیش دفنا نمود و الا احوال روزگار باین فلاکت و ادبار سے کشید و آبرو سے ہندوستان چین بر باد رفته حالت سنجاب و اشرف ہند باین حسے رسید چون اعمال خلق مقتضی تادیب و تنبہات الہی گشتہ بود عمر و دولت چین امر از بد و منقرض گردید فیصل اشتر ایشہ حکم میرید

ذکر رحلت رفیع الدرجات و جلوس برادر او رفیع الدولہ بر سر سلطنت و بزرگ در گذشتن ازین جان و خروج نمودن نیکو سیر در اکبر آباد در ہمین زمان

چون رفیع الدرجات مسلول بود در ماہ چہارم از جلوس خود سہ ماہ و چند روز مشتم سلطنت بودہ روز شنبہ بہت و یکم رجب رحلت نمود و برادر کہ مدار المہام سلطنت بودند رفیع الدولہ را کہ برادر رفیع الدرجات بود سلطنت برداشتہ پادشاہ ساختند و بہ نظام مہام سلطنت سے پرداختند چون احوال ایام سلطنت این دو برادر کہ متعاقب ہم دیگر سے پادشاہ گردیدہ در دستے بکسر سبب تقدیر بھگراسے عالم بقاشدند فقیر و مفصل معلوم نبود و در زمان رفیع الدولہ خروج نیکو سیر حلف محمد اکبر سیر اورنگ زیب عالمگیر در قلعہ اکبر آباد کہ ہاشم چھوس بود اتفاق افتادہ لہذا با جمال ذکر این ہر سہ نفر از سلاطین بتیوریہ بنا بہ نظام سوانح ایام نربان قلم واد و غرض اصلی ہم درین مسودات ایجاز و اختصار احوال و ارقام آنچه بدانت خود محقق دانند بہت نڈا باطناب کلام و نگار شتر و عوام نیر و اخت مختص آنکہ بعد اندک زمانے از جلوس رفیع الدولہ شاہزادہ نیکو سیر ولد صفر محمد اکبر در قلعہ اکبر آباد کہ بنا مقید بود و بیاد سے قلعہ دار و دیگر ہزاریان احشام متعینہ قلعہ مذکورہ و منصبداران تعینہ

صوبہ اکبر آباد نظر میں آئی کہ در سلطنت افتادہ بود خروج نموده بر تخت سلطنت جلوس فرمود و مردم اکبر آباد بر سر او
از دو عام نمودہ صورت بلواسے عامی رویدا و امیر الامرا مع قطب الملک رفیع الدولہ را ہمراہ گرفتہ با جمیع امرا و ارکان دولت
و اعیان سلطنت بہ اکبر آباد رسیدہ قلعہ را محصور ساخت نیکو سیر با اعران و انصار خود ہر چہ از دست نشان بر سے آمدن
نی نمود بعد چند روز قلعہ مفتوح و نیکو سیر مغلوب و مجبوس گردید نہ پریان قلعہ وغیرہ کہ ماہ فساد و مادیہ استکبار و عناد او شدہ بود
سبزار رسیدہ قلعہ در روخ شام تحفظین تبدیل یافتند درین ضمن مرض اسہال کہ لاحق احوال رفیع الدولہ گشتہ بود شدت او یافت
و ہر چند قطب الملک و زداوسے و عنخوارسے کوشید و حکما در معالجہ اہتماما نمودند چون اجل موعودش رسیدہ بود و سود
نہ بخشید و ہنوز ایام سلطنت او سجد مساوات با اوقات پادشاہتے بر او شش نہ رسیدہ بود کہ آثار در گذشتن او ازین عاریت
ہوید اگر دید قطب الملک و امیر الامرا از حیات او بایکوس گشتہ او آخر ماہ شوال برو استیہ نجم الدین علی خان برادر خود را و برادر
غلام علیخان سپید خاں را برای آوردن روشن اختر خلف حبستہ اختر جہانشاہ سپہ سالار شاہ کہ سجدہ سالہ عمر داشت فرستادند
و ممکن است کہ غلام علیخان ہمراہ نجم الدین علی خان رفتہ باشد و امکان دارد کہ نجم الدین علیخان صوبہ در شاہ جہان آباد و در برورد
شاہنیرادہ مذکور قلعہ سلیم گدہ با اتفاق غلام علی خان رفتہ باشد علی ای حال شاہنیرادہ مذکور از عہد مغز الدین با والد خود در قلعہ
شاہ جہان آباد سرتے بر دیوانے بود زیارہ نو خط بانڈک و ہن دہ کا آثار رشادت و فہم و فراست از نا صیہ او پیدا قبل از رسیدن
روشن اختر از دار الخلافہ اکبر آباد بلکہ قبل از بر آمدن او از شاہ جہان آباد رفیع الدولہ با جل موعود در گذشت و رحمت ہستی از
جہان فانی بر بستہ تا رسیدن شاہنیرادہ مذکور مردن رفیع الدولہ مکیقتہ و بر رو استیہ وہ روز مخفی بود بعد رسیدن روشن اختر
تا بوقت رفیع الدولہ بر آوردہ در جوار خواجہ قطب الدین فرسآدہ چنانچہ برادرش مدفون شدہ بود و دفن نمودند

ذکر جلوس ابو الفتح ناصر الدین محمد شاه باقبال طالع بی زوال عروج نمودن ابو معالجہ و جلال

تبار پنج یازدہم ذے قعدہ روشن اختر باقبال رونق افزاسے سواد فتح بوگر گردید و تبار پنج پانزدہم شہر مذکور ۱۳۱۱ھ ہجری سے ہوا
روز شنبہ بعد مرد و چار ساعت پنج سے از اول صبح در ساعت مسعود و طالع محمود و سریر آراسے دارائی سہنگر دید زمینہ ہای
سنا بر بغیض خطبہ نام نامے و اسم لقب گراسے او پانہ ملند و زرت سرخ و سفید از زمین سکہ او سر ماہ ارجمند یافت و بہ القاب
سقطاب ابو الفتح ناصر الدین محمد شاہ ملقب گشت و از میان نام مبارکش نرخی غلہ از اسے گزنت نواب قدسیہ کہ مادر
مہر پوران آفتاب اوج حشمت و نہایت باشعور و صاحب قنط بود و سر شہتہ اقتناسے وقت را از دست ندادہ در ہم
امور رعایت خاطر و پاس مرضی ہر دو برادر کہ مدار المہام سلطنت بودند از دست نمیداد چنانچہ بعد از یکماہ کہ بر اسے ہمراہ
سپرو مشاہدہ دیداران گراسے گوہر از دار الخلافہ لبشکر رسید مردم قدیم جہان شاہسے را کہ ملازم شوہر ش بودہ ارادہ
استقبال او داشتند مطلع بر عزم آنہا گشتہ ممانعت نمود کہ با استقبال نیانید بلکہ ملازمت ہم نہانید و بارادہ کورنش بر در حرم
نیز نیانید و مقرر شد کہ ابتدای سال سلطنت محمد شاہ اجد از غزل فرخ سیر نویسندہ ایام نظرت کہ ہفت ہشت ماہ زمان سلطنت
رفیع الدجات و رفیع الدولہ و خروج نیکو سیر بود اعتبار نہانید و پانزدہ ہزار روپیہ در ماہ ہر اسے مصارف ضروریہ نواب قدسیہ
و خدمہ محل مقرر شد و بندوبست کمال باژہ و نظارت و عمدہ داران بدستور ہر دو پادشاہ زادہ اسے مغفور مذکور با اختیار معتمدین
سادات مقرر ماند و خواجہ سرا یان و خواص و فیلبانان و مردم خاص جلوروز سوارسے و بادرسچے و کا بار و فرایش وغیرہ

ذکر متعین شدن دلاور علی خان با عاقل راجہ بہیم سنگہ

علاز ذکر ان سید عبدالنور خان بر سر امر سے و کار سے منصوب ہو وہ اندر کت خان بر تالیقی پادشاہ و چار پنج خدمت حضور
 و صاحب اختیار سے دیوان خاص و عام از طرف سادات مقرر ہو دو محمد شاہ از راہ ہوشیار سے برفق و مدارا با او سلوک
 نمودہ پنج امر سے بے استرنا سے او بلبل سے اور دو در سوار سے معتمدان سادات پادشاہ را محیط بودہ دور اور انکی گذر
 و گاہ گاہ در یکد و ماہ بطور سیر و شکار و تماشای بلخ یک کردہ دو کردہ بردہ باز بدو تھانہ سے آوردند القصد چون از طرف
 چبیلہ رام ناگر صوبہ دار آلہ آباد کہ اطاعت نہی نمود بلکہ بعضی اہلوازنا ہموار نسبت بہر دو برادر صاحب مدار سلطنت بطور سیر سائید
 و جمع ہوئے امیر الامرا را را دہ تہنیہ او نمودہ حکم بہ بر آوردن پیش خیمہ بطرف آلہ آباد فرمود در جان اوان خبر فوت چبیلہ رام
 لغبت رسید حسین علی خان اگر چہ رسیدن این خبر از بدو طالع خود دانست لیکن فرمود کہ افسوس مردم سر غرچہ را و را بر تو گمان
 ندیدند متعاقب این خبر معلوم شد کہ گرد ہر ہبادر سپردیا ہبادر برادرزادہ چبیلہ رام کہ بیشتر شہر چبیلہ رام بود بعد فوت عمو سے
 خود بجای او نشستہ و فرما ہم آوردن سپاہ و استحکام پر و ج و بارہ قلعہ آلہ آباد پر داختہ از شنیدن این خبر او اخروی قعدہ
 محمد شاہ را از فتح پور پنجاب مستقر الخلافہ اکبر آباد آوردہ و شہرت مہم تخیر قلعہ آلہ آباد دادہ حکم لستن پل بہ آب جینا و تعیین سو
 بطریق ہراول فرمودند و دین ایام میر حلقہ را صدر البصد و نمودند اما رتن چند در جمیع امور مالی و ملکی بلکہ شرع ہم ہر تہ
 استقلال و اقتدار داشت کہ مقصدیان پادشاہ سے جزو و کل معطل ہووند و غیر از نیکہ سنا میر آنا میر سید دیگر دست
 نہ داشتند حتی تعیین قضات بلاد و ریاب عدالت ہم بے تجویز رتن چند متعذر ہو دو گو تیر روز سے رتن چند شخصے را نزد پل
 آوردہ تسلیم خدمت قضائے بلدہ فرمود قطب الملک رو بہ سیکے از زندا نمودہ تبسم کنان گفت کہ رتن چند ما قضات را
 ہم مقرر و تجویز سے نماید او گستاخانہ در جواب التماس نمود کہ راجہ جیو از نظم و نسق امور دینوسے فراغت حاصل کردہ
 الحال بان نظام امور دینی پر داختہ اند الحاصل و کیل گرد ہر ہباشتمار تعیین افواج بر موکل خود استدعای حقوق نصیب و
 اطاعت نمودہ امیدوار سے او در مجال دشمن صوبہ آلہ آباد با عطا فرمودن صوبہ اودہ با بعضی خطاب و مناسب
 و اقرار بر آمدن از قلعہ آلہ آباد بعد فراغ از مراسم تفریت چبیلہ رام ظاہر ساختہ مہلت خواست سوالات او پذیرا
 یافتہ فرمان صوبہ دار سے اودہ با دیگر عنایات و خطاب بہا دوسے نام گرد ہر صادر گردید

متعین شدن دلاور علی خان با عاقل راجہ بہیم سنگہ بوند سے و یہ قلیان
 بتاویب و اخراج گرد ہر ہبادر از قلعہ آلہ آباد بشرط ہتر داو

چون بر سر ملک بوند سے راجہ بدہ سنگہ و راجہ بہیم سنگہ کہ ملک موروثی نام بردہ ما بود منازعت داشتند بدہ سنگہ
 بر راج تامل یافتہ بہیم سنگہ را اخراج نمود و بہیم سنگہ تو سل با ذیال دولت امیر الامرا نمودہ امیدوار ہو دین علیان
 بہادر رسید دلاور علی خان بختے خود را باشش نہرا سوار زرم جو کہ اکثر سے از اوس سادات بارہ بودہ اند با عا
 راجہ بہیم سنگہ مقرر نمودہ مرخص ساخت و فرمود کہ بعد فراغ از تہنیہ بدہ سنگہ با تفاق راجہ بہیم سنگہ و گنج سنگہ
 سہر حد ہوبہ مالوار فتنہ منظر حکم مجب دباشند و از نیت کہ بر الہمار و التماس گرد ہر بہادر و جمعے ہو دو حیدر علی خان
 بہادر را با جمعے دیگر و فوج شالیستہ بصوبہ آلہ آباد رخصت نمود تا اگر گرد ہر وفا لہد و وعدہ نکند بہیم او پر داختہ حیدر علی خان
 بہادر بعد رسیدن بہ آلہ آباد لازم جرات و تدبیرات انچہ ہو دیندول نمودہ تصور سے نکر داما چون در انصرا م این امر سفر و نمود

ذکر رفتن رتن چند بالہ آباد و شروع فتنہ اصفا شاہ

انجام نمی یافت و گرد سیر بہادر نیز بنا بر عدم اطمینان چند روز بقول و اقرار خاصے کردن قلعہ سے گذر آید و چند روز جنگ قلعہ دار می پرداخت تا آنکہ مقدمہ بطول انجامید و حسین علی خان خود از باب جناب عبور نمود و شہرہ بر آمدن او بطرف الہ آباد اشتہار یافت و گرد سیر بہادر زیادہ تردد تو فیروز خیرہ غلہ وغیرہ کوشیدہ چارہ غیر از تخمین بان قلعہ نمی دید و از پادار سے او در اکثر محاللات خالصہ و جاگیر داران عمدہ خلک ما نیز بی رفت امیر الامرا بلا حیفہ آنکہ قلعہ الہ آباد را از سہر سہ طرف آب گنگا و جناب محیطو گرد سیر بہادر عالی از نشہ منجاعت نیست اگر پادار سے نماید و محاصرہ بطول انجامد بر امر سہل مدت مدید کوشش خواهد شد و این امر باعث بر سہمی در امور عظیمہ و مایہ ہر سس و دیگر معاندان سے تو اندگشت متوقف بود و بعد رین ایام بر حطام دنیا میان ہر دو برادر صاحب مدارکہ انوقت و جنس اکبر آباد بدست آمدہ بود و تقار و غبار سے برخاستہ پیغام و کلام بخشش آمیز از جانبین بعمل آمد اما در اخفا سے آن کوشیدہ رتن چند نگذاشت کہ صدکا از ان بر خیزد

ذکر رفتن رتن چند بالہ آباد حسب التماس گرد سیر بہادر و فرو نشستن ختلال آن دیار

درین عرصہ نوشتہ با سے متواتر از گرد سیر بہادر رسیدہ کہ اگر راجہ رتن چند آمدہ با من عمد و پیمان نماید و معال ب مرا پیرانی میسر آید من بخاطر جمع و دل مطمئن بتبیت امر و اطاعت فرمان را حاضر مکن لہذا ہر دو برادر اطفالے فتنہ اصلاح مشرودہ رتن چند را مخص نمود و رتن چند او اخیر بیع الثانی با فوج لائق روانہ الہ آباد گردید و بعد رسیدن در انجام و حصول ملاقات ہر دو با ہم عمد ایفا سے اقوال سجد گیر بکفالت آب گنگا کہ از اقسام غلامت منود است بمیان آمدہ است حکام فتنہ صوبہ دار سے او وہ با فوج دار سے صمیمہ قادیہ صوبہ مذکورہ و دوسہ فوج دار سے دیگر بران افزودہ گرد سیر بہادر مفعولت و او اکل ناہ جہادی الثانیہ سنہ دو جلوس محمد شاہ قلعہ الہ آباد خالی گشتہ بدست متوسلان دامن دولت پادشاہ و سادات آمد و رتن چند سعادت نمودہ بہار مت خداوندان نعمت خود شرف اندوز گردید

ذکر شروع فتنہ اصفا شاہ و حدوث منازعت میان او و سادات

نظام الملک بر صوبہ مالوا چنانچہ سابقاً مذکور شد رفتہ بانتظام آن مکان پرداخت و تادیب مفسدان انجام نمودہ ملک را مصفا ساخت چون امیر الامرا حسین علی خان را بنا بر نمودن ملاقات وقت آمدن از دکن با مرحمت خان ملا سے بود بعد اقتدار یافتن بر سلطنت مرحمت خان را از قلعہ دار سے ماند و معزول نمودہ و خواجہ قلی خان تورانی را با کار کار فرمودہ فرستاد و مرحمت خان بعد از انقلاب سلطنت و گردش روزگار مستمگشتہ در سیردن قلعہ تعلق و بزیر خواجہ قلی خان شکوہ او را بحضور نوشت سادات و کیل مرحمت خان را چشم نمائی نمودہ در باب عمل دہانیدن خواجہ قلی خان نظام الملک نوشتند نظام الملک مرحمت خان را فہانیدہ خواجہ قلی خان را عمل دہانیدہ اما چون مرحمت خان را بنا بر خوشی امیر الامرا روی آمدن و حضور نمود و نظام الملک عمدگے و منجابت خاندان و قدر دلاور سے و ہوشیار مرحمت خان سیدت نزد خود طلبیدہ با غر از و اگر ام تمام نگذاشت قلعہ رات گڈہ تعلق صوبہ مالوا را کہ چتر سال زمیندار فساد پیشہ متصرف خود آوردہ بود و در ہمان ایام حکم بر آوردن قلعہ مذکور از دست آن تغلب بنام فتح جنگ رسیدہ بود فتح جنگ نظام الملک مرحمت خان را با فوج شالیستہ بدان خدمت روانہ ساخت و مرحمت خان بران کار رفتہ و ترددات نمایان نمودہ قلعہ را

سفر ساخت بلوچو این حسن خدمت و فوج جراتم اونکر دید فتح خلیف مرعانت بزرگان بکار برده اختیار بند و بیست صوبه دار سے
 مالوا بلوگہ آشت و مرحمت خان در نظم و نسق صوبہ دار سے و تبتیہ معتمدان و گوشمال سرکشان چنانچہ باید کوشیدہ مواسفے
 چند از پرگنہ چنایر سے کہ مسکن معتمدان بود تباخت بعد از ان حقیقت فراہم نمودن مرحمت خان جمعیت بسیار و تاختن دیہات
 چندیر سے از روسے نوشته اخبار نویان بسید عبداللہ خان رسید و بروایات مشہورہ ستواترہ بایا سے اعتماد الدلہ
 کہ بامحمد شاہ گاہ گاہ بزبان تر کے گفتگو سے نمود سپاہ زیادہ از حاجت نزد نظام الملک و مرحمت خان جمع آمدہ بود و لقبول
 بعضی در زمین ایام نوشته حسین علی خان نظام الملک رسید بدین مضمون کہ ماسے خواہیم بر آئید و بست صوبہ دار سے
 دکن و اطراف آن مکان ماندن خود و صوبہ مالوا مقرر نامیم از چار صوبہ اکبر آباد و الہ آباد و بیٹان پور و ملتان ہر یا خواہند
 نیام شما مقرر کردہ آید نظام الملک سببی از اسباب مذکورہ و رسیدن دلاور علی خان با فوج خود و رفاقت راجہ بہیم و راجہ
 گج سنگہ بہر حد صوبہ مالوا کہ قریب لشکرش باعث اختلال بعض نواح انجا و اضطرار بسکنہ آن دیار گشتہ بود کہ گشتہ در خوا
 امیر الامرا کلمات رعوت نوشت و در عنوان آن خط این بیت ہم گناشت طبیعت من بہو خانیم بو خانیم خورم قسم
 من چون شما نیم شہا میخورم قسم امیر الامرا و قطب الملک نوشته مذکور دیدہ مضمونش را فہمیدہ و کیل معتبر نظام الملک
 در خلوت طلبیدہ کلمات غیر مناسبہ تند قلخ در بارہ آقا علی و بزرگان دروند

برخاستن عبا رعد و فساد در میان نظام الملک سادات و ظہور آثار و ختم عمر قبائل
 قطب الملک و امیر الامرا بلکہ تمام نظام سلطنت و بعرضہ آمدن امر اتفاق پیشہ کم جرات

بعد رسیدن خبر گفتگو سے سادات نظام الملک و تحریک ہنائی پادشاہ بواسطت محمد امین خان اور اشارت الیہ جاہ و مقدار
 و آبرو سے خود و جمع امر سے متعلیہ و غیر ہم منحصر در انفا و اعدام امیر الامرا و قطب الملک دیدہ و از تسلط سادات و زمین
 و راجہ اجیت سنگہ دل تنگ گردیدہ و بصلاح ہمدان صاحب راز و رفیقان جانباز چارہ کار منحصر در ان دانست کہ توکل بہ نیرت
 سخت و طالع نمودہ علم شازعت بر افراز دو عزم مذکور را جزم ساختہ مطابق آن دو کلہ بہ قطب الملک و امیر الامرا گناشت
 و بی رفاقت عبدالرحیم خان و مرحمت خان و رعایت خان و جمعی دیگر از بخواہان قدیم و جدید با دو از دہ ہزار سوار و در وسط
 جمادی الثانیہ ۱۲۳۲ مطابق سال دوم از جلوس محمد شاہ از نواح سرحد سنج کہ برای بند و بست و نظم و نسق آن ضلع خانہ کوٹا
 بر آمدہ بود متوجہ وسعت آباد و دکن گردیدہ و او اخر ماہ مذکور این خبر سادات رسیدہ و رشک پادشاہ سے انتشار یافت
 امیر الامرا دلاور علی خان و ہر دو راجہ ہمراہ ہمیش برای تعاقب نظام الملک گناشت و نیز نوشت کہ افاصلہ الوس آن ظہر
 را بنو کرے و مواعید مناسب و حصول مقاصد با خود فریق ساختہ تا تمام این قہنہ پر از دہ

رسیدن خبر فتح و ظفر عبدالصمد خان بر حسین خان خوشکی از افغانہ مشہورہ قصور در صوبہ پلاہ پور

حسین خان افغان خوشکی رئیس قصبہ قصور از مدت چند سال طریقہ ترقی و ترقیہ برگنہ ہاشے سیر حاصل نواح قصور
 پلاہ پور تبصرن خود در آورد و علم مخالفت ہمزائستہ و م از حسینان و طغیان میردواز ابتدا سے صوبہ دار سے عبدالصمد خان
 بہادر دلیر جنگ کردگشی اختیار کردہ عمال منصوب او و دیگر نوکران پادشاہ سے را بیدخل ساختہ لبتوے فرخے تمام پیشہ

قلعہ الہین نام عامل صوبہ داریا کہ صاحب فوج بود ہمیدان کشته فوج و خزانه او را غارت نمود و باہشت نہ ہزار سوار نقصد خمت
 و تاراج پرگنہ ہاسے قرب جوار برآمد عبد الصمد خان نگہداشت نموده و ہفت ہشتاد ہزار فراسم آوردہ لغیر تہنیہ و تادیب نہضت
 نمود و نزدیک چوٹے کہ از لاسپور سے کروہ مفاصلہ دارد ہر دو فوج ہم رسیدہ صفوف بسیار استند عبد الصمد خان کریم قلی خان
 نخستے خود را ہراول نمود و دست راست جانی خان و خواجہ رحمت اللہ را کہ اقربا سے نبرد آزما سے او بودہ اند مقرر ساختہ و
 حفیظ علی خان برادر خان مرزا را ہراول اینہا با ہزار سوار و سپہیکہ دشمن حسین خان لودند مقرر نمود و طرف چپ آغرخان تفاق
 عارف خان نائب خود نگہداشت و برک طرح نیز فوج حسین ساخت حسین خان نیز لودند و نور محمد مصطفی خان برادر زادہ خود را
 ہراولی دادہ مع رحمت خان و بہلول خان و سعید خان و دیگر افغانان با نام و نشان کہ ہمہ قبیل سواران شجاع عبے با کشتہ اند
 صف آرا گشت و بجز شروع جنگ بر خاستن آواز توپ و تفنگ خود را بنے باکانہ بر توپخانہ ریخت و از توپخانہ ہم گزشتہ
 کریم قلی خان ہراول را از پاسے در آورد و فوج ہمراہ سے کریم قلی خان نہریت خوردہ گریخت حسین خان با دوسہ ہزار
 جوان یکہ تازہ بمقابلہ آغرخان پرداخت و عجب زد و خورد سے در میان آمد ہمراہیان نو نگہداشت آغرخان تاب صدمات حملہ
 افغانہ نیاوردہ رو بفرار نہادند اما آغرخان با شصت ہفتاد کس کہ قدما سے رفقا لیش بودند و اکثر سے از انہا منقول نژادہ و
 بہتیر انداز و یکہ تازہ پادار سے نمودہ افغانان را نیز تیر باران گرفتند و آغرخان خود با کنگ بر فیلیان زدہ فیلی را بمقابلہ دشمن
 را زدہ تیر بیکہ از مخالفان را افگندند اما کہ مصطفی خان ہراول حسین خان با جمعی از افغانان نامے کشتہ گردید و بعضے
 از ان جماعہ مجروح گشتند حسین خان چند ان التفات باغرخان نکردہ مقابل عبد الصمد خان چنان بجرات و دلادری سے
 رسید کہ عرصہ بر او تنگ گردید و اکثر سے از ہمراہیان او رو بفرار نہادہ تزلزلے عظیم در ارکان لشکرش رویداد میگویند
 عبد الصمد خان ریش خود سے کند و میگفت کہ اسی خواجہ آخر تو از شاہ ہتک کہ پیر حسین خان بود کتر شدہ درین عرصہ
 جانی خان و حفیظ علی خان تردد نمایان نمودند و آغرخان در ان وقت بر کمرش زد در ان حال فیلیان حسین خان مع
 پیرو مرشد او شاہ ہتک نام کہ بر فیلی با او ہمیشین بود کشتہ گردید و ہما نوقت گوے تفنگ از دست حفیظ علی خان برسیدہ
 حسین خان رسیدہ جان بجان آفرین سپرد و آتش و بیوج فیلی او گرفتہ شعلہ کشید عبد الصمد خان ظفر و منور گردیدہ شادمان
 شد و مراعات شالیستہ ہمراہیان خود نمود و با آغرخان تو اضع فیلی و خنجر و شمشیر مع تجویز انہا نہ پانصدی دو صد سوار پیش آمد بعد
 از ان کہ نیز قطب الملک و امیر الامرا رسید عبد الصمد خان را مورد تحقیر و آفرین بسیار نمودہ و خیابانین الدولہ علاوہ خطا بہا سابق فرود

رسیدن نظام الملک در حدود دکن و عبور نمودن از آب سردا و بدست آوردن قلعہ آسیر و قلعہ ہیر پور

نظام الملک بعد تصمیر ارادہ مناہت با سادات اعزاز ملک دکن گردیدہ از آب سردا عبور نمود چون اقبال یاور او کشتہ
 بود بجز و عبور از کنگر کبر کوہ نہر اریان قلعہ آسیر کہ از قلعہ ستینہ مشہورہ سرحد نیست و اکبر پادشاہ مجاصرہ سالہا آن بر آسیر
 کردہ بود بصلاح طالب خان قلعہ دار آنجا کشتہ شدہ و مقصوب کردہ امیر الامرا بود با استقبال نظام الملک نیا بر بطبع او
 رسیدہ و طلب دو سال خود و دیگر احوالات از نظام الملک گرفتہ قلعہ مذکورہ را تقویض او نمود و قلعہ ارک بر ما پور نیز بہین
 دستور بدست نظام الملک افتاد و عوض خان صوبہ دار برابر کہ با نظام الملک قرابت قریبہ داشت و در شجاعت و
 اصابت سزاوار مشہوران بود با فوج شالیستہ و سامان بالیستہ بدو با نظام الملک رسیدہ با و محقق گردید و رہبان نام سردار
 مرچہ کہ یار اجداد و اتبای او مخالف بود با دو ہزار سوار نیز نظام الملک فتح جنگ پیوست و بعضی زمینداران و داران او کشتہ

آن نواح نیز همین دستور بجزو نظام الملک رسیده با او اتفاق ورزیدند انور خان صوبه دار بریا پنجر که از دست گرفته پاسے
 قطب الملک و پیش آورده پاسے او بود چندین حقوق دیرینه را فراموش نموده با آنکه پیش عالم علی خان برادرزاده امیر الامرا
 صاحب صوبه کل مالک مکن اقامت داشت خبر اقتدار یافتن نظام الملک شنیده بهانه حراست حصار شهر نپاه بریا پنجر
 رخصت حاصل نموده خود را بخدمت نظام الملک رسانید و مرثیه ها که بنا بر مصالحه باراجه ساپه در اکثر جاها به تحصیل چو ته خود نوشته
 بودند از قرب لشکر آصف جاہ گرنیجه لبرداران خود پیوستند درین ضمن والده سیف الدین علیخان که مع اطفال صغیر باراده
 رفتن نزد سپه خود به بریا پنجر رسیده بود براراده نظام الملک اطلاع یافته راضی بدادن جواپرو اسبابیکه همراه داشت گشته پیغام
 حفظ آبروسے خود بنظام الملک فرستاد نظام الملک جواغردی نموده اصلاطع در مال و آبروی او نفرمود و محمد علی نام را که این پیغام
 آورده بود لویا خلعت شادو کام و مظهر خضر رخصت نمود و دیوہ بر اطفال فرستاده دو صد سوار بیدقه همراه داده تا فوج دلاور علیخان
 رسانید بعد رسیدن این خپار امیر الامرا بدلاور علیخان متواتر تاکید مقابلہ و مقابلہ بانظام الملک نوشت و خود امیر الامرا جازم غرم سفر دکن
 کردید و انتظار خبر دلاور علیخان میکشید و رتن چند بانحاسے مختلفه دلالت بصالح بانظام الملک اودن صوبه داری دکن یاد
 سے نمود اما حسین علی خان بہادر راضی بمصالحت گشته سعی ترن چند سو دنہ بخشید

ذکر آشوبے کہ لیشوی کردار محتویجان دران آوان به کشمیر روسے داد
 عالمے به بلاسے بے زنیہار آن کافر بنام دیندار گرفتار آمد

ملا عبدالباقی کشمیر سے مخاطب مجتوسے خان کہ از مدت باہنود آنجا از نہایت حماقت تعصب و مداوت داشت نظر
 بانقلابے کہ در روزگار مشاہدہ نمود عرق شرارت اود در حرکت آمدہ اجامرہ و او با پیش سلمانان اجمن و مفسد آنجا را با خود
 متفق ساخت و نزد میر احمد خان نائب صوبه کشمیر وقاضی آنجا رفتہ تکلیف نمود کہ ہنود را از سوارسے اسپ و پوشیدن
 جامہ و بستن و تیار و یراق و سیر سبزہ و باغ و غسل ایام مخصوصہ آنها مانع آیند و درین باب سماجت زیادہ از حد بکار برد
 آنها در جواب گفتند کہ ہر حکمے کہ پادشاہ و ارباب شہر حضور درین مادہ بجمع ہنود و ممالک محروسہ نمایند انیز مطابق ان حکم
 در اینجا تو انیم نمود محتوسے خان فتنہ پرداز بید باغ بزفاستہ باعانت سفله ہا کہ با او جمع بودہ اند ہر جا ہنودسے
 رامیدید بانواع شرارت پیش آمدہ مجوز رخصت و انید اسے آن بیچارگان سے گشت روزسے صاحب رکانام کہ از ہنود
 معتبر کشمیر بود بسیر بلوغ رفتہ بر بہمان راطعاسے میخو رانید آن مفسد فتنہ انگیز علی العقلمے تبرہ انداز سیدہ باعانت
 شیاطین الانس کہ اخوان و اخوان او بودند بیچارہ را از شروع بزدن و کشتن و بستن نمود صاحب را با چند نفر گرنیجہ
 خود را میر احمد خان رسانید محتوسے خان با جماعت خود بر سر خانہ صاحب رسیدہ خانہ او محکمہ ہنودان را فرو گرفتہ و شہر
 دادہ شہر و تباراج نمود جمع از ہنود و مسلم کہ بیاعت پیش آمدند بچروج و مقتول شدند بعد از ان بہمان ہیات برخان
 میر احمد خان آمدہ اطراف خانہ او بزرگ رفت و شروع بجنگ و زدن سنگ و خشت و تیر و تفنگ نمود و ہر کرا یافت گرفتہ
 انواع بچرتے باورسایند و بر سرے راکشت و جمعے را تاراج و زخمے ساخت میر احمد خان آن روز و شب قادر بر
 از خانہ و دفع شر آنہا گشتہ بعد جیلہ از دست آن جملہ بے باک نجات یافت روز دیگر جمعیت فراہم آورده با اتفاق
 میر شاہپور خان بختے پادشاہسے و دیگر علو و متصدیان و منصبداران حوالہ گشتہ تبرہ سہر محتومی خان مفسد رفت

آن مفسد کینہ جو پستوز روز گذشتہ اعیان خود را فراہم آورده بہ مقابلہ میر احمد خان ایستاد و جمع ازان شور نجبان محسوب میر احمد خان در آمدہ پلے را کہ گذشتہ پیشتر آمدہ بود سو خنڈ و کبر و طرقت رستہ بانار را تا جائیکہ میر احمد خان رسیدہ بود آتش دادہ از مقابل و از بالا کے باہما دیوار با بزدن تیر و بندوق و خشت و سنگ پر داختند و اطفال و نسوان آنا از اطراف نجاسات و کلوخ و برچہ سے یافتند سے انداختند جنگ عظیم در پیوست و در ان ہنگامہ سید ولی خواہر زادہ میر احمد خان و ذوالفقار بیگ نائب چوتراہ کو تو اسے و جمع دیگر گشتہ و نہ ختمے گردیدند و کار بر میر احمد خان کہ راہ بازگشت و نیرو سے پیش رفتن نہ داشت بر تہنگ ساخت کہ ناچار بجزوہ الحاح پیش آمدہ بعد مشقت و دشواری سے و خفت و خواری سے ازان مہلکہ نجات یافت و محتوسے خان بار دیگر بر سر خانہ نائب رفتہ صاحب را با جمعے کہ در خانہ او متوار سے بودند خفت تام کشیدہ آورده گوش یعنی آنا برید و ختنہ بلکہ قطع آلت تناسل بعضے نمودہ مقید ساخت و روز دیگر باہمان ہنگامہ در مسجد جامعہ آمدہ میر احمد خان از نیابت صوبہ دار سے معزول ساختہ خود را مخاطب بدیندار خان و حاکم مسلمانان قرار داد و مقرر ساخت کہ تا رسیدن نائب دیگر از حضور اجراء سے احکام شرع و تنقیح قضایا سے نمودہ باشد و پنج ماہ میر احمد خان بیچارہ بیدخل و منرو سے بود و دیندار خان حاکم مستقل گشتہ در مسجد گشتہ اجراء سے امور ملکی و انفصال معاملات سے نمودہ بعد رسیدن خبر و حضور مومن خان نجم الثانی را بہ نیابت عنایت اللہ خان صوبہ دار کشمیر روانہ ساختند او در او آخر شوال لبہ کر و سہے کشمیر رسید محتوسی خان دیندار کہ از کار ہائے ناصواب خود خائف و منفعل بود بخواجه عبدالقادر کہ او ہم از شاہر شہر بود و بان مفسد را بطہ خلاص داشت رجوع نمودہ دو پسر خرد سال خود را ہمراہ برداشتہ بخانہ اورفت و بجز التماس نمود کہ بر فاقت او و جمعے از فضلا و اعیان با استقبال نائب صوبہ دار خود خواہ مذکور صلاح داد کہ شمارا رفتن بخانہ میر شاہ پور خان بخشے و عذر خواہ سے از حرکات گذشتہ ضرور است بعدہ بر فاقت ہم بر آ آوردن مومن خان نائب خواہیم رفت محتوسے خان با شعار خواہ عبدالقادر بخانہ بخشے رفت و بخشے مذکور بصلاح خواجہ مسطور جمعے از مردم محلہ جدی بل را اغلب گشتہ و خانہ خود پنهان ساختہ بود چون محتوسے خان رسید و دوسہ کلہ مذکور گردید میر شاہ پور خان بہمانہ امر ضرور سے برخواست مردم پنهان کہ منقظر محتوسے خان مترصد ایما و افشارہ بخشے بودند از گوشہ دکنہ بر آمدہ اول در حضور او پیش را شکم در دیدند و آخر دیندار عذار را با پوش اعمال او تعذیب و عقوبت گشتند روز دیگر سپروان او اجتماع نمودہ بدعو سے خون منقذ اسے خود بر سر محلہ جہ سے بل غلو و اثر و عام کردہ شروع بردن و بستن و کشتن مردم آنجا و سوختن خانہا نمودند قریب دوسہ ہزار کس از ان محلہ جمع کثیر سے از غلیبہ مسافر تیزوار و آنجا بودند نیز تیغ بیدریغ جماعہ مذکورہ آمدند و عیال و اطفال سکنہ محلہ نیز اسیر بلای آن سفاکان شدند و اموالی لکوک تجارت بردہ بدسلو کہیا کہ با مردم آنجا نمودند شرح نتوان داد بعد فرغ ازین جہاد بزعم خود بر سر خانہ قاضی و بخشے هجوم آوردہ جہاد ثانی شمر و ندب بخشے دست و پائی زدہ رو پوشش گردید و قاضی تغیر لباس نمودہ بدر رفت خانہ اورا از پاسے در آوردہ خشت خشت جو پلے را دست بدست بردند مومن خان نائب حضور رسیدہ میر احمد خان را بدر قہ دادہ بقصبہ امین آباد روانہ نمود و با مردم کشمیر کہ انشرا خلقند طوعا و کرہا بار و بار در دست

ذکر مقاتلہ دلاور علیخان بخشی امیر الامرا حسین علی خان با نظام الملک فتح جنگ و پاور سے اقبال تورانیان و گشتہ شدن دلاور علی خان

را یکشد قطب الملک چون عهد و پیمان با او داشت و مناسب بهم نمیدانست نهایت محالیت سے نمود بلکه روزی گفت که جان من و سبب جان اوست اگر شما اورا بکشید من خود را خواهم کشت بهر صورت چون او قاتل حسین علی خان بود چه طور کشته می شد و در همین ایام بیت و دوم ماه مبارک رمضان ۱۳۲۲ روز جمعه بعد از زوال که مردم در مساجد مشغول استماع خطبه شتعال بنیاز داشتند زلزله وحشت افزائی روی نمود که ان زلزله الساعة نشه عظیم یاد میداد و اکثر عمارات در شا هجیان آباد و دسپلی کمنه از هم پاشیده افتاد و بعضی مردم از صدمه آن مرده اکثر بجز مجرک آمد و جنبید و مدت زلزله امتداد یافته تا چهل روز کشید میر رسید کفلی در حیرت و اضطراب بود و در بار عمارات و زمین بجزکت آمد و جنبید و مدت زلزله امتداد یافته تا چهل روز کشید هر روز و شب مگر زمین و عمارات بجنبش می آمد و صدگان طابری گشت و در دکان مردم خوف بسیار جای کرده خوابیدن زیر شفت متروک بود بعد از آن مدت که نگذشت اگر چه زلزله تخفیف یافت اما تا چار پنج ماه گاه گاه زمین و عمارت تا به لرزه می آمد و اثر آن زلزله باقی بود و انقصه قرار یافته بود که غره ماه ذی قعدہ پیش خمیه پادشاه و قطب الملک بطرف شا هجیان آباد به بزم حسین علی خان با جمعی از امرای رزم آزار روانه دکن گردیدین عرصه باز با محمد امین خان بجهت در اندازان فرمانان چون توسی از تورانیان بود مناصحتی در میان آمد و چند روز گفتگو سے مختلفه که استشمام فساد از ان سے شد زبان زد خوا و عام بود و میر تبه رسید که اعما و الدوله با بهادران توران شب و روز کم نسبت مترصد قتل خود نشسته می ماند تا آنکه رفع کدورت در میان آمد و عهد رفاقت باخذ ان نفاق بعل آمد و محمود و موثیق باقسام و ایمان غلاط و شداد موکر و مستحکم گردید و وفای آن از محمد امین خان چنانچه بظهور رسید انشاء الله تعالی عنقریب مرقوم خواهد شد گویند بقیة السیف فوج دلاور علی خان که دوسه هزار کس خواهند بود شکسته حال بعالم علی خان بهادر پیوستند و نظام الملک به تهمیه اسباب و تیار کے سامان جنگ و مرهم تنی خستگان همراہی و تالیین قلوب سپاه خود و فوج اطراف و در غلامیدن رفقا کے عالم علی خان برداشت و انور خان ناحی شناس که بمقوق پرورش سادات فراموش نموده بنظام الملک پیوسته بود بنا بر خبث طینت قناعت خیانت نموده از نزد نظام الملک خطی بعالم علی خان نوشتن مشعر بر اینکه نظام الملک هنوز قوت زیادہ نگرفته بر خست احوال همراہان مشغول است قابوسے وقت از دست نداده خود را زود باید رسانید آن خط بدست نظام الملک افتاده عزت انور خان ببدلت مبدل گردید و بیادش اعمال خود زود رسید و عالم علی خان اوائل ماه رمضان با فوج مناسب قریب بیست و پنج هزار سوار که از ان جمله دوازده سیزده هزار سوار مرہٹہ ملازم راجہ ساہو سوار کمنڈ و دہار یا و سنکرا جے لہار و دیگر سرداران نامے مرہٹہ کہ ہمہ با خود را از جان نثاران امیر الامرا سے گرفتند و مرہون احسان از بودند و بعضی از امرای مشہور دکن بر سر خے بدل و اکثر سے مجبور بظاہر در آفرین بودہ اند و باقی فوج ملازم سرکار خود از کتل فردا پور کہ وسط حقیقے صوبہ خاندیس و بالا گامش او رنگ آباد واقع است فردا آمد و فوج مرہٹہ لبنا بط خود متشنه گشته دست بغارت و تاراج دیات کشاد و نظام الملک اسباب زیادہ و ناموس خود را قلعہ آسیر فرستاده از حواسے بر ہانپور متوجہ جنگ عالم علیخان گردید چون دریای پورنا کہ از بر ہانپور پھتہ کر وہ واقع شدہ در طعنان بود و در عبور توقیف روسے نمود و نظام الملک بر ہنہائے عوض خان ہجیدہ کر وہ بطرف چپ پایا بہر سانیدہ بدالات زمیندارانی و اچھت کار بیچار نمودہ تا خبر در شدن عالم علیخان از آب گذشت عالم علیخان بر عبور نظام الملک آگهی یافته بمقابلہ او حرکت نمود و مرہٹہ برای دست بزد سبقت کر وہ بیشتر از لشکر نظام الملک را محصور ساخته شوخیہا سے نمودند چون باران تحصیل سے بارید و مرہٹہ ہم اعاضد و آغل در لشکر

نظام الملک چند روز کم یا ب دیگران بود و اطراف بنگاہ رام پٹہ فروگرتہ بطور بچاوسے سے جنگید عوض خان ورنہا مرہٹہ کے رفیق نظام الملک و با حسین علی خان مخالف بود برآمدہ تدارک سے نمودند و نظام الملک تباہی کے جنگ کمان راہ سے پیو و پرا حرب با عالم علی خان مکان مناسبی خواست تا آنکہ نزدیک بعقبہ بالا پور رسید و مکان خاطر خواہ یافتہ معسکر ساخت * *

مقابلہ نمودن عالم علی خان با نظام الملک در کمان لاوری راہ آخرت پھون بانہا بہاوسے

عالم علی خان بہادر پنجم شوال مقابل نظام الملک رسیدہ تیرتیب فوج دتبیہ قتال پر دخت مشہور خان و غالب خان سپہ رستم خان و کھتی راہراول کردہ بہر اسے امین خان برادر خان عالم و عمر خان بنی عم داؤد خان و شمشیر خان و محمد اشرف خان بختیہ و فذو یخان دیوان و مٹھی خان و محمد سے بیگ کہ سرد و جماعہ و ابہ عمرہ و بہادر مشہور پو و مذستہر ساختہ برفناہیت طلب خان و خواجہ رحمت اللہ و دیگر دلاوران و سرداران و کھن و مرہٹہ راہمین و نیار فوج طرح مقرر ساختہ ہر سیکے بچو بیگکے مناسب بود تعیین نمودہ خود در قول قرار گرفت و غیاث الدین خان را با خود در ہوج فیل شریک سوار سے ساخت و توپخانہ را با سلوب شالیہ بادہ دوازوہ ستر پیادہ رنائگی پیش روسے خود دہشتہ فیلان مست جنگی را غرق آہن نمودہ عقب توپخانہ جا داد و بادل تو سے د خاطر مظلمن ارادہ کارزار مصمم ساخت لیکن چون جوان نور سیدہ ناتجربہ کار نمود با آنکہ احوال جنگ دلاور علی خان مشنیدہ بود کہ نظام الملک مردم خود در کین نشانیہ دلاور علی خان را بہم توپخانہ آہنا کشید و ازان بہت شکست بر فوج دلاور علی خان افتاد و حزم و احتیاط درین خصوص نیز نکرده خود ہم رہمین بلا گرفتار گردید و جان شیرین بہر دانگی در باخت اصل خود آنت کہ چارہ تقدیر بیچ اندیشہ و تدبیر نہ جوان سے تواند نہ سپہ ششم ماہ مذکور تیرتیبیکہ رقم پذیر خامہ و قانع نگار گشت با سے چہل فیل سوار پامی جلادت در عرصہ کارزار گذشت و نظام الملک بقائد سے بخت و اقبال مرحمت خان بہادر را بہراول خود ساختہ غازی الدین خان سپہ خود را ہمراہ او داد و عبد الرحیم خان و رعانت خان و سعد الدین خان و داراب خان و کامیاب خان و غیاث خان و قادر و اد خان و خٹھان خان و دلیر خان و روح اللہ خان و انور خان و چند سے از راہ با و دیگر بہاوران ہمراہی خود را کہ ہمہ کینہ خواہ و رزم جو بودہ اند با بچہ مہینہ و میرہ قرار دادہ خود مع عوض خان در قول جا گرفت و رنہا مرہٹہ را با بعضے از زمینداران بر بنگاہ گذار شتہ بہا فوج شورش مرہٹہ با سے مخالف متعین نمود و توپخانہ و بانہا بچہ از خود دہشت و بچہ از قلعہ آسیر و برہان پور و لشکر دلاور سے بدست آوردہ بود اول روز بطوریکہ چیدہ بود شب آزا تغیر دادہ در گوشہ ہاسے مخفی میں دلیا رجید و دلاوران معتدرا با توپا سے چھو دار و جزا نربان در کین نشانیہ خود در پناہ آہنا ایستاد دلاوران فوج عالم علی خان در حرکت و ہجرت در آمدہ مشہور خان بہراول با فوج خود کہ وہ دوازوہ ہزار سوار خواہند بود بر توپخانہ شہر بار نظام الملک حملہ نمودہ جن کہ در غلگ اول چند می از جانا بازان بارہ و دکن سچاک ہلاک افتادند مبارزان مغلیہ نظام الملکی دلیر سے کردہ قدم بیشتر گذار شتہ و مقابل بہراول رسیدہ چپل شہابے ناہان نمودند و تزلزلے در فوج بہراول عالم علی خان بہر سید بہادر مذکور با دراک این احوال از راہ جرأت نظر سے مع غیاث خان کہ ہمیشہ قرین او بود و دیگر سرداران و سرمازان فوج فیل سوار سے پیش را نہ مدد بہراول خود نمود و بجملات مردانہ بیٹے در سپہ عرصہ بر فوج نظام الملک تنگ ساختہ از پیش رو خود برد فوج مشہور روگردان و عالم علی خان مع ہمراہیان متعاقب او روان گردید و عنان حزم و احتیاط را از دست داد

بے ملاحظہ پس پیش بجلت میراند تا آنکہ بر سر تخته بر سر دوسے توپخانه کین فوج سلطان پور کین کہ بران توپخانه متعین بود رسید و ناگهان بیگبار توپا سے چترہ دار و باناسے بسیار جزا ترسے شمار را بر روی او سردا دندرتخیز قیامت برخواست و دود توپخانه عالمی را سیاه ساخت چون دود که همسز نار مزود بود فرو نشست مہتور خان ہراول و غالب خان و شمشیر خان و محمد اشرف خان و خواجہ رحمت افندہ و مٹھی خان و محمد کے بگ و بسیار از جانبازان مقتول و مجروح و کپڑا سواران و پیادگان بر خاک ہلاک علیان بنظر درآمدند و عالم علی خان بہادر با وجود برداشتن زخمها مع معدودے ازمان نشان کہ ہر یکے شترہ شیر و مبارز و لیر چنان عرصہ خون خوار و معرکہ گیر و دار بود استقامت و رزیدہ داد و تہور و شجاعت میداود و مہدم قدم پیشترے نہاد و درین حالت اختصاص خان نیرہ خان عالم و محمد غیاث خان کہ یک چشم او از زخم شیر در ہین دار و گیر از کار رفتہ بود پای حبارت پیش گذاشتہ مقابل حملات رستمانہ عالم علی خان کردید و دیگر سرداران ہر ہرے نظام الملک مع عوض خان کہ از اقربا سے قریب او بود و بعد آن ہر دور رسیدند نزد خورد عجیب و ستیبر و آویز غریب روی داد آخر الامر از ضرب شمشیر اختصاص خان دست عالم علی خان از حرکت افتاد و فریوش فوج نظام الملک کہ از پلے ہم میر رسید آن نوجوان رستم نشان مع ہمراہیان کہ نوزدہ فیل ہوار و دیگر فارسا و فاکر و اردیادہ ہا سے شجاعت شعار بشمار آمدند سرخ رو با با سے کو نام خود ملحق گردید و بیکر اسبے طہار زخم برداشتہ با چند ترہ دیگر اسیر گردید و عمر خان برادر زادہ داؤد خان و امین خان برادر خان عالم کہ منافقانہ رفیق عالم علی خان بودہ دوسہ لکچہ و سہ چار فیل درین عرصہ از خان مرحوم مذکور بدست آوردہ بودند وقت مقابلہ پہلو از خشک و فی الحقیقتہ از نام و تنگ تہی ہنودہ با اتفاق بعض اتفاق پیشو دیگر بلشکر نظام الملک پیوستند و خیمہ و فیلمان و توپخانه و جمیع کارخانہ ہا سے سرکار عالم علی خان و ہمراہیان او انچہ از دست برد تارا چیان محفوظ ماند متصرف نظام الملک درآمد و درین جنگ نیز بیچ یک از ہمراہیان نامی نظام الملک آفت جانی نہ رسیدند کس از اعیان کہ زخمہا برداشتہ بودند از ہم لطف و احسان نظام الملک بجات آنها التیام یافت از استماع این خبر ملائکہ قطب الملک و امیر الامرا گذشت بیانیست خصوص امیر الامرا کہ از افرات غم و غصہ بر آتش بتیاری سے می طلپید راندیش ناموس و خانہ خود کہ در دکن داشت نیز بخاطرش تخلید و برفتنہ خبر رسید کہ قبائل حسین علی خان رابع مال و اسباب قلعہ دار و دولت آباد قبیل از رسیدن فوج نظام الملک اندر و تا بہ گرفتہ لازمہ غم خوار سے مرعید اشت و با وجود آنکہ گمال آزد کے از حسین علی خان داشت جو انہر دے را کار فرما شدہ مست احسان بر سادات گذاشت ہمیت بدی را بد سے سهل باشد جزا ہ اگر مر و سے احسن الی من ایسا ہ از استماع خبر اندک تسلی دل عمدیدہ امیر الامرا بہادر گردید و نیز در ہین زود سے خبر رسید کہ مبارز خان صوبہ و احمید آباد دلاور خان کہ ہم زلف یکدیگر بودند با ہفت ہشت ہزار سوار آمدہ بنظام الملک پیوستند و ہمد رفاقت با او بنہ

نهضت نمودن امیرالامرا بسمت دکن و مرض شدن قطب الملک بطرف

دارا اختلاف شاہجہان آباد و اجمال ذکر انچہ درین عرصہ رو سے و او ہ

بعد نگاشتن سیار یا ما بر این قرار یافت کہ قطب الملک بہ نیابت پادشاہ در دار الخلافہ شاہجہان آباد ہتقات و زود حسین علی خان در خدمت پادشاہ بدکن رفتہ تبنیہ و تا ویب نظام الملک نماید چون این عزم جزم گردید بطریق

در تثنیه فراجم آوردن سپاه و سرانجام سبانی جنگ افتاد. معصوم سید محمد خان سپهبد امیر خان و دیگران خرد و پروانه با براسے طلب جماعه داران عمدہ بارہ و افغانان صاحب الوس فرستاد تا آنکہ قریب پنجاہ ہزار سوار قدیم و جدید نگہداشتہ مع پادشاہ و افواج شاسہے و راجہ با وغیر ہم ہر کہ اطاعت و رفاقت نمود با تو ہاسے جهان آشوب و فتنگی ہاسے قدر انداز اسباب غمناک گردیدہ و آخر ماہ شوال پیش خانہ بطرف دکن بر آورد و خود امیر الامرا نیز کوچ نمودہ بدہ کر وہسے اکبر آباد نزول فرمود چون اہل موعود حسین علیخان رسدہ بود بعض امور کہ صبح در حق او مناسب نبود قہرمان تقدیر از دست او بر سے آورد چنانچہ در اوائل ذی قعدہ خدمت میرا تثنیہ کہ بند و بست خانہ پادشاہسے و البتہ اوست از سید خان جهان کہ از جملہ اقربا سے حسین علیخان بود انتقال یافتہ بنام حیدر علی خان مفوض گشت و ہم ذمی قعدہ سالہ ہجر سے محمد شاہ از سواد مستقر الحلاقہ اکبر آباد کوچ نمودہ بسد کر وہسے بلدہ مذکورہ شرف نزول از رانی داشت و سید عبداللہ خان لہری مشایعت و حصول رخصت رفاقت نمود چون پانزدہم ذمی قعدہ روز جلوس جشن پادشاہ بود قطب الملک می خواست کہ بعد انقراغ جشن رخصت حاصل نماید حسین علیخان راضی نشدہ از چہار کر وہسے اکبر آباد مرخص نمود و چہار دہم ماہ مذکور پادشاہ را حسین علیخان ہمراہ خود گرفتہ بمنزلے نزدیک فتح پور معسکر ساخت و سہ چہار روز برای جشن جلوس پادشاہسے توقف نمودہ بسبت دکن نہضت فرمود و قطب الملک مع حامد خان عمومی نظام الملک حمید الدینخان یازلی علیخان غالب جنگ و میر امینخان نعمت اللہ خان و میر خان و سید صلاحیت خان و چند امیر بے پروبال در انجا ماندہ نوز دہم ذمی قعدہ بطرف شاہ جهان آباد کوچ نمود و در راہ محمد خان بگش با قطب الملک ملاقات نمودہ داعیہ رفتن خود ببلشکر پادشاہ نیابہر رفاقت امیر الامرا و تمہیدستی خود ظاہر نمود و پنجاہ ہزار روپیہ علاوہ مبلغ چند لک روپیہ کہ حسین علیخان با سید رفاقت خود باودادہ بود از قطب الملک گرفتہ بدروغ راست نما کہ بلشکر پادشاہ میروم رخصت حاصل نمود و قطب الملک جگر امیر امرا شاہ جهان آباد و امیر الامرا منزل بمنزل روانہ دکن گردیدہ

کشته شدن امیر الامرا حسین علی خان بہادر در راہ دکن از ترزویر و احتیال امرا کے کینہہ کوشش پرفتن و اتمام پذیرفتن شوکت و قوت سلطنت کمن خاندان با بریہ

بعد از ان کہ قطب الملک پھل کر وہسے شاہ جهان آباد رسید بر کشته شدن امیر الامرا حسین علی خان بہادر و غیرت خان بہادر خواہر زادہ او و نور الدین علی خان برادر امیر الامرا از شفقہ رتن چند کہ در اضطرار نوشتہ معصوم فخر سوار سے فرستادہ بود مطلع گردید شرح این واقعہ آنکہ چون پادشاہ را چند آنکہ اختیار سے نامندہ دست نشان سادات گردید از امرا سے کمن نظام الملک محمد امین اعتماد الدولہ را خار خار رشک در جگر سے خلید و ہمہ وقت در فکر و تدبیر استیصال سادات بدل میکوشیدند و محمد امین خان با محمد فرصت یافتہ دوسہ کلہ تر کے گفتہ اذن او حاصل نمود و نظام الملک را شورانید و بطریق سے در ہتمام او بر عالم علی خان علیخان اگر چہ مقدم بود گذشتہ چند گذشتہ چون محمد امین خان ارادہ حسین علی خان بر استیصال نظام الملک برادر العین دید نہایت بست خود و جمیع تورانیہ و رفا سے نظام الملک بر یقین میدانت و نیز ظن غالب بود کہ ہر گاہ کار نظام الملک بقابلہ امیر الامرا کشد البتہ فتح و ظفر امیر الامرا میسر خواہد شد بنا برین روز و شب در ہمین فکر بود کہ اگر نبوسے تواند شد خبر ع و دنا امیر الامرا در راہ علی نعلتہ باید گشت اما بدون اعانت رفیق شفیق اقدام بر این امر خطیر زیادہ از خیر تاب و توان خود سے شمر و بنا بر علی پداسیکو نید سب محمد امین معروف بسعدت خان کہ از سادات پیشاپور خراسان و در اول منصب ہزار سے والا شاسہے در عمد فرخ سیر حاصل

بعد از آن خدمت فوجدار سے منہ دیون بیانہ کہ از محالات عمدہ مستقر الخلاقہ اکبر آباد است ماسور گشته در انجا سپاہ زیادہ نگہداشتہ
 و از سید عبد اللہ خان استمداد نموده بعد امداد بنظم و نسق آن محال پرداخت و بجز ہر تدبیر و شجاعت خود تا ویسے سرکشان آنجا نمود
 باضافہ پانصد سے سرافراز سے یافت و از جملہ مشاہیر و بارہ صاحب نام و اعتبار گشتہ درین سفر سربہ بر آوردن بعض مطالب خود
 ہمراہ لشکر محمد شاہ بود محمد امین خان اورا ہمدم و ہمراز و رفیق جان باز خود بنسببت مغلیت ساخت و این ہر دو میر حیدر خان کا شکر
 را کہ از قوم خپتا و بسبب میر شمشیر بودن لقب میر سے دارند انتخاب نموده درین باب استخراج او نمودند میر حیدر مذکور کہ شجاع بیباک
 و جوان دلادر سفاک بود قبول نمود و آن سبب نصیب بطمع دنیا و تعصب مذہب قتل سید حسین علی خان بہادر را کہ در وہم و تصور
 احد سے نمی گنجید قبول نمود و ہر سہ بار دنیا طلب محرم راز گشتہ قدم ارادت برین جسارت ثابت کردہ با سجد کردہ مشورہ بودند کہ
 حسان و کد ام کس بر اینکار مبارزت نماید تا آنکہ قرعہ این فال بنام میر حیدر محرم از دنیا و آخرت افتاد و آن اہل سیدہ عرسے
 متضمن شکایت محمد امین خان نوشتہ ویکے دیگر از ہمراہان خود را کہ برا و اعتماد شجاعت و بیلبکے داشت رفیق خود گردانیدہ بر این
 ارادہ آگاہ ساخت روز چہار شنبہ ششم ذی الحجہ ۱۱۳۲ ہجری مطابق سنہ دو از جلوس محمد شاہ کہ در منزل قریب سے و سح کر وہ از
 فتح پور و مسکر بادشاہ سے بود محمد امین خان بعد رسیدن بادشاہ نزدیک بدو و تختانہ بر سیمے مزاج و تنوع ظاہر کردہ خود را پیش
 حیدر علی خان رسانید و اورا نیز ازین راز آگاہ ساختہ با خود متفق داشت امیر الامرا بہادر بعد از آن کہ بادشاہ را بخیمہ رسانیدہ داخل
 محل سرگردانید از خیمہ بادشاہ برآمد و عازم لشکر خود کہ بضابطہ ہراوسے اسبانت یک کردہ کسر سے کم پیش میشد گردید چون نزدیک
 دروازہ گللال بارہ رسید میر حیدر خان از دور نمایان شدہ کا غذا التماس را بلند ساخت چیلہ با و چو بہاران منع پیش آمدن
 شدند قضا و قدر در دل امیر الامرا انداخت کہ حکم پیش آمدن داد و چو بہاران را از مزاحمت ممانعت نمود میر حیدر خان ایسا سے
 امیر الامرا ایجا م خود پدہ دوید و عرسے را گذرانیدہ متصل بہ بالکی امیر الامرا پایہ آزا گرفتہ احوال خود عرض کنان میرفت ہمین
 امیر الامرا توجہ ملاحظہ عرسے گشت میر حیدر خان پیش قبض از کر خود کشیدہ چنان بر بگر آن سید دلاور زد کہ از طرف مقابلش
 بیرون شد و بہان ضحیتہ و احدی سعادت شہادت فائز گشت اما در بہان جلد سے امیر الامرا الگد سے پر سینہ پر کینہ قائل
 خود زد و فرمود کہ بادشاہ را بکشید بالکی سواش از صدمہ لگزدن غلطیدہ و لاش بی جان امیر الامرا بزین قہا و متصل باین جہارت نور اللہ خان سپر
 اسد اللہ خان کہ عمہ زادہ امیر الامرا بود پیادہ ہمراہ بالکی میرفت بغیر شمشیر خود قائل امیر الامرا را نیز رسانیدہ روانہ ہو کہ عدم سادہ و پدہ شمشیر
 ہم رسیدہ شریک گردید و منحل دوم کہ نور اللہ خان را گشت میر شہرت اورا گشتہ و خود زخم برداشتہ جان کشتا بد برد و غفلان دیگر هجوم آورده
 سر امیر الامرا نور اللہ خان را از تن جدا کردہ پیش بادشاہ بردند و خواجہ مقبول خان ناظر امیر الامرا جان شامی و فاکرداری را کار فرما شدہ
 شرمی نمود و خود چند زخم منکر برداشتہ بعد سہ چار روز از بہان جراحتہا لعالم آخرت شافت ستاد و خاکروب امیر الامرا نیز قرق رفت
 و تہور سے بجا آورده با شمشیر ہاسے برہنہ خود را بر هجوم خلائق کہ محافظین بادشاہ بودہ اندزدند و صفوت را دریدہ تا نزدیک
 تسبیح خانہ رسیدہ از ضرب دست مغلیہ و بعضے گشتہ اند کہ از ضرب دست بہرمان الملک از یاد درآمدند و جمعی از ہمراہیان محکم سنگ دیوان
 امیر الامرا بدروازہ گللال بارہ رسیدہ راہ را مسدود یافتہ سراچہ دیوان خاص را دریدہ با شمشیر ہا برہنہ زبان در آرز کردہ درآمدند
 و دو کسین خرم ہا بردا و امیر الامرا را گشتہ یافتہ بر گشتند و بعضی مردم برق انداز حسین علی خان بہادر نیز بہ برق اندازی پرداختہ کار سے
 ساختہ ہر نشان و متفرق شدند

رسیدن خیر مقبول شدن امیر الامرا بغیرت خان بہادر و آمدن او بلا تامل بر سر بادشاہ و محو شدن بابا خود در زر

چون خبر گشتہ شدن امیر الامرا بغیرت خان بہادر خواہر زادہ امیر الامرا رسید مطلق التغات بار اسمن فوج و ہمراہ گرفتن توپ و توپخانہ و طلبیدن رنقا نمودہ و انتظار تیار سے و حاضر آمدن انہا کشیدہ از حاضرین کہ سے خورد دست کشید و برومال دست و پا ک نمودہ بر فیل سوار شد و بلا تامل بمقابلہ پادشاہ و قتلہ خالو سے خود شتافت بقدر دوسہ ہزار سوار کہ ہمراہی اور طاقت نمود کمال شجاعت و دلاوری سے اسیرت برق و باد بر شکر پادشاہ رسید و سعادت خان دران وقت بر سنہونی محمد امین خان و حیدرقلین خان بر در حرم سرکشاہ سے رسیدہ اتر و حمام بعضے رنقاسی امیر الامرا کہ دران وقت بر دروازہ بود بجزارت خود دور نمود و بہر چند پادشاہ پادشاہ از شفقت مادر سے راضی بہ بیرون بر آمدن لہر خورد و بنور سعادت خان باقتضای فدیہ و دولت خواہی قدم چہرا پیش گذاشتہ بمبالغہ تمام و نہایت الحاح و ابرام دست پادشاہ را گرفته از محل بر آورد و اعتماد الدولہ را بر فیل خود سوار نمودہ خود بجای خواص نشست چون افواج در سالہ ہا سے پادشاہ سے و امر موافق بہ ستور و ہر روز سجاہا سے خود شتافتہ بودند دران وقت قلیل جمعیتی از مغلیہ ہمراہ سے محمد امین خان و اندک مایہ مردم سعادت خان در رکاب پادشاہ حاضر بود و حیدرقلین خان کہ بحسن سلیقہ برای ہمین روز مردم توپخانہ را مستعد و مشغول میداشت در عین آشوب دستخیز آمد آمد غیرت خان بہادر کہ ظاہر بادشاہ سوار نہایت نزدیک رسیدہ بود باہتمام اجملع و احضار مردم و توپخانہ و افراس و انیال پادشاہ سے و سرکار خود پر دست و در عین اضطراب بانظام و ترتیب فوج و توپخانہ یہ بیضیا نمودہ مستعد بہ اولی استاد و غیرت خان چون شیرزیان و سپہیان دست از جان شستہ بر ہودج فیل مانند سپہ در مجر نشستہ از نہایت بقیرا سے دی نمی آسود گویا در خانہ گمان نقل مکان نمودہ عازم سفر آخرت بود و ان بہادر در دیر درین دارو گیر محبت بردف قتلہ خال خود امیر الامرا بہادر گماشتہ نظر بر پادشاہ و محمد امین خان حیدرقلین خان و بحسن اہتمام حیدرقلین خان و سلیقہ کار فرمائی او گولہ چون تلگ کی سخت و حیدرقلین خان معرکہ رزم را چنان بگری آہستہ آہستہ آہستہ آہستہ از چار سو بر تھا امرای پادشاہی علی التواتر بہ در رسیدہ و تقویت جمعیت پادشاہی افزود و کم مردم ہمراہی غیرت خان بکمان رسیدہ از دھارو سے نمود خلاصہ غیرت خان پرتصل بچیدرقلین خان پادشاہ گشت و تیر از شت غیرت خان ہائی یافتہ چون اصل حیدرقلین خان رسیدہ بود بہ پشت کمانش چنان تراز و نشست کہ بعد فتح بہ شوار سے بر آمد و قمر الدین خان و سعادت خان بہادر حیدرقلین خان رسیدہ شرط وفاق و وفا پادشاہ تیقدیم رسانیدند و پادشاہ بدست خود نیز تیرا میزد در ہمین عرصہ تارا جیان آتش خمیہ امیر الامرا سعادت دادہ دست ببارت اموال و کارخانہ ہا لیشکشاہ خزانہ عامرہ اورا کہ از کرد در حساب گذشتہ بود بنجا بردند و مصمام الدولہ خاندوران بہادر منصور جنگ بہد پادشاہ رسید و غیرت خان بعد از ان کہ دوزخم کار سے تیر برداشتہ بود بزخم گولہ جشی کہ در خواصی حیدرقلی خان بود رھگرا سے عالم بقا و رفیق و ہمہ نشین ملار سے علی گردید اللہم حقہ بابا بہ الصالحین خزانہ لشکر امیر الامرا بتاراج رفت و انچہ در راہ عقب ماندہ بود از تاراج محفوظ ماندہ یعنی پادشاہ در آمد

ذکر سونچے کے بعد قتل امیر الامرا بر ہمراہ بیان اوروی ادوار تقاسی ارج دولت امرای خالص الوواد

بعد فتح و نصرت حیدرقلی خان بچکم سنگہ پیغام ان جان و آبرو از طرف پادشاہ دادہ نزد خود طلبید و کورنش عفو تقصیرت و عطا سے منصب شہنہار سے از اصل اضافہ کنانید و تن چند را از طرف اعتماد الدولہ پیغام استمالت مکرر رسید لکن بجبال آنکہ ماندن جان و آبرو از محالات ست شفقہ متضمن باجرالقطب الملک نوشتہ مسجوب شہر سوار سے فرستاد و خود لبوار سے پاسکے راہ خانہ خویش گرفتہ روان گردید جمعے از مغلیہ و بچہا سے بازار کہ اکثر سے از اطوار ناشایستہ

مستکرمه و بنیرار بوده اند بر سرش رنجتہ و از پاسکے کشیدہ زیر لکد و مشت گرفتند و عریان و خستہ احوال نزد محمد امین خان آوردند
بعجز و گریہ التماس امان جان نمود محمد امین خان لیا سے با و پوشا بندہ بطوق و زنجیرش مقید ساخت را ہی سرو مند بس
و کیل قطب الملک احوال وقت دیدہ ریش و بروت خود تراشیدہ قشقہ خاکستر پیشانی کشید و اسباب خانہ برتنے
تباراج داد و قدرے نقد و جنس با خود گرفته چندے و رخمیہ آشنایان بسبر برد و قابو یافتہ بدر رفت و خود را بسید عبداللہ خان
رسانید میر علی خان خدمتگار مقرب حسین علیخان کہ صاحب نیل و مکنت و دار و خد داغ و تقصیحہ و روز خبگ رفاقت غیرت خان
نمودہ بود و دوسرہ روز آفت تاراج و بے آبروئی با و نرسید آخر مال و آبرویش برباد رفتہ مقید گردید و میر شرف با و جوہر
استمالہ و عطا اضافتہ و رعایت نقد کہ لعل مے آمد پاس نکھوار کے منظور دشتہ از قبول عنایت ابا نمود و زمانے چند بہ بیکار
گذرانیدہ بعد کے رضیق پادشاہ گشت و محمد امین خان بنا بر رفع تشنچ عوام جازہ امیر الامرا و غیرت خان سپرواب
اولیا زربافت گرفت و نماز بران خواند و بنا بر اظهار حسن تردد و شجاعت خود مردم را مخاطب ساختہ گفت کہ یاران انہا شیرانند
کہ خوابیدہ اند بعد از ان جنازہ را روانہ اجیر ساخت کہ اجساد مذکورہ را در جوار قبر عبداللہ خان کلان پدر حسین علی خان کجا
سپارند و غرض از تزئین جنازہ آن بود کہ در راہ قطع الطریق بطبع زربافت و غیرہ نارت نمایند و در نظر عوام اہانتے عائد
احوال سادات گردد اما لشکر ہر جا این تابوت با میر سید مردم با احترام میگوشتند و با جہیرش رسانیدہ اجساد را بجا
سپردند سعد کے جان احمی سپر ملک جاوید منیت و ز دنیا و فادار سے امید منیت نہ برباد رفتی سحر گاہ و شام و
سیر سلیمان علیہ السلام و در آخر ندیدے کہ برباد رفت و خاک آنکہ با و نشن و در رفت و احمد شکر کہ متواتر از مقدمین
مسموع شد کہ این ہر دو صفت در امیر الامرا چنانچہ باید بود و آنچه با فرخ سیر و بعضے بد خواہان دیگر لعل آمد از فحوا ای اخبار
نقلہ آثار معلوم شد کہ بنا چارے بود چہ حفظ جان و آبرو و کسیت کہ سخا بد و دنیا طلبان را در گذشتن از آبرو و جان با و جوہر مقدور
از احدے مسموع نشدہ بلکہ از تابجان خدا و رسول ہم در خصوص این امور کم کسے بود کہ خالص عیار بر آمدہ باشد حال آنکہ اطاعت
در انجا از واجبات و سرمایہ وصول با علا در جات اخروے بود و اطاعت امثال خود در دنیا تا این حد شرہ و سود سے
نماد چہ طور میتواند شد کہ مثل قطب الملک حسین علی خان امیر الامرا با وجود آن ہمہ جانفشانیہا تن با طاعت و تعجیب و تسبیح
بر آفرایش جاہ و مقدار اعتقاد و خان و میر حمله کہ از ارادل ناس و بانواع عیوب مبتلا بودہ اند در دادہ جان و آبرو
خود را برباد دہند و اسد اللہ خان معروف بنواب اولیا سپر عمہ امیر الامرا کہ اسباب ثروت و مکنت او برباد رفتہ عمار کے
از اعتبار گشتہ بود و رخصت بیت اللہ حاصل نمودہ روانہ مقصد گردید و غلام علی خان نظر سخی خدمتے کہ وقت آوردن پادشاہ
از دارا الخلافہ بفقہر نمودہ بود از آفت بی آبرو کے محفوظ ماند و فرصت یافتہ خود را بعبد اللہ خان رسانید نصرت یار خان
کہ از سادات نامے بارہ بود و با عبداللہ خان غبار خاطر می بود و دشت بموجب طلب حسین علی خان بلشکر سے آمد سہ کر وہ
مفاصلہ بود کہ خبر امیر الامرا شنید چون با مصمصام الدولہ را بطہ اتحاد و خلاص دشت اطلاع نمود مصمصام الدولہ اور طلبہ آ
بلازمت پادشاہ رسانید و باضافہ دوی ہزار سے بر منصب پنہزار سے سرفراز گردانید و اعما و الدولہ محمد امین خان را پاد
از اصل ہ اضافہ ہشت ہزار سے ہشت ہزار سوار دو اسپہ گردانیدہ یک کر و رو پنجاہ لک دام انعام و خدمت وزارت
بالقب و زبیر الممالک بہادر ظفر خبگ مرحمت نمود و خدمت میر سخی کے مصمصام الدولہ مقرر نمودہ منصب بہت ہزار
و خطاب امیر الامرا داد و قمر الدین خان سپر محمد امین خان سبختے دوم و دار و خد کفعل خانہ و صاحب خدمات دیگر گردید

و باضافہ ہزار سے صاحب منصب ہفت ہزار سے شد و حیدر قلی خان منصب ہفت ہزار سے و شش ہزار سے اور دو اسپہ دیک . سپہ یافتہ مخاطب بنا مرخنگ گردید و سعادت خان با اصل و اضافہ غیر ہزار سے گردید و پنجاب بہادر سے و عطا کفارہ سرفراز سے یافت و ہمچنین ظفر خان و دیگر ملازمان و متوسلان دولت توکران قدیم و جدید و الاشاہی و غیرہ موافق حسن خدمت و سعی و وسائل و وساطت سرور و عنایات گردید .

ذکر رسیدن خبر قطب الملک و احوال او و سوانح عبرت افزا سے جنگ علی اللہ خان با پادشاہ و اختتام آن ہمہ دولت و اقتدار سادات بیک ناکاہ .

سید عبداللہ خان بچھل کر وہی شاہ جہان آباد رسیدہ بود کہ شتر سوار غیرت خان بہادر با شفعہ نوشتہ نظر تن چند متضمن ساختہ جاگاہ کشتہ شدن امیر الامرا بدغا سے اعدا اور و نمودہ چشم جہان بین اور اتیرہ و تار و زنہ گارنے ہراونا گوار ساخت بعد اطلاع ہرا جہا چارہ جز صبر و شکیبائی ندید و با ہزاران کوہ غم و چشم پریم مصالحت در توقف ندیدہ مستوجبہ شاہ جہان گردید بعضی از مشیران ترغیب سے نمودند کہ ہنوز افواج اطراف بہ پادشاہ نہ پیوستہ و لشکر حسین علی خان با ونگر دیدہ درین حیض و بیض خود را با بدرسانید قطب الملک این را سے رائہ پسندید و مصالحت دران دید کہ چون پادشاہ مقتل و امر اکہمراہ او یکدل شدہ فوج ما شکستہ خاطر گردیدہ است بدون ہمرہ سے شاہزادہ از اولاد اورنگ زیب عالمگیر مقابلہ مقرون بصواب نیست رسیدن بہار الخلافہ و ہرا آوردن یکے از سلاطین و خدب قلوب امر اکہمراہ کہ در انجا سکونت دارند و فراہم آوردن افواج و اسباب ضرورتہ کوج بکوج مرحلہ ہما گردید از انتشار این خبر کنواران مفسدہ میواتیان قلع الطریق فراہم کشتہ و قابو یافتہ باز ماندہا سے سپاہ و بنگاہ را غارت سے نمودند و ہر چند افواج تا دیب انہا ہر از پیشہ خود سے آسودند و زر سے جماعہ دار سے از ہرا ہیجان میشیں نیمہ با جماعہ خود مقتول گشت و قافلہ از طرف شاہ جہان کہ ہمراہ بعضیہ از اسباب حسین علی خان کبریا چہا تہ بفاصلہ دو سہ کردہ از لشکر قطب الملک رسیدہ بود تہ م و کمال مع اسباب تباراج رفت و عمال محالات جاگیر سادات رازینداران مفسدہ لے دخل ساختہ محصول حریف راتا انتظام سلطنت متصرف شدند و سپید عبداللہ خان ہرا آوردن یکے از شاہزادہا و ہاشماعت اللہ خان رابع مرتضی خان لشاہ جہان آباد فرستادہ بہ ہرا و خود ہجم الدین علی خان صوبہ دار شاہ جہان آباد خطے درین خصوص و در باب نگہداشتن فوج و آراستن آلات کارزار نگاشت آخر روز تاریخ ہشتم دیکچہ خبر بہ ہجم الدین علی خان رسید قبل از انکہ بزبانہا این خبر انتشار یابد اول خلافت انچہ خبر رسیدہ اشتہار دادہ جمعے را ہمراہ کو اتوال ہر خانہ محمد امین خان فرستاد و تاملتے از شب ہنگامہ محاصرہ اطراف حویلی خان قوم در میان بود و مردم پانیا بنا بر اطلاع احوال یا با پاس و فابریاسے خود مستقل بودہ البواب را پاسداری سے نمودند آخر حکم عبداللہ خان بجالعت این کار رسید یا خود متنبہ کشتہ ازین حرکت نامناسب باز آمدہ مزیم را بر گردانید و ہجم الدین علی خان روز عید قربان با وجود اینوہ اندوہ لبید گماہ رفتہ نماز خواندہ برگشت بعد از ان فرستاد ہا سے عبداللہ خان بدرخانہ پسران مغل الدین رفتہ و خواہست بر آمدن نمودند انہما قبولی نکرده رد مسئول بعل آوردند و شاید بانیکو سیر ہمچین معاملہ شدہ بچہ . نزد سلطان ابراہیم خلعت رفیع القدر نمبرہ ہا در شاہ آمدہ داو در اسنے ساختہ ہرا آوردند .

جلوس نمودن سلطان ابراہیم بر اسے چند روز .

یازد سوم ذمی انجی سلطان محمد ابراهیم بارادہ تخت نشانیہ قطب بالفتح ظہیر الدین محمد ابراهیم ساختند رسید عبداللہ خان بعد روز
 داخل شہر شاہجہان آباد شدہ ملازمت محمد ابراهیم منورہ غازی الدین خان را منصب ہشت ہزار کے و خطاب امیر الامرائی و خدمت
 میر بخشے کرے مقرر نمودن نجم الدین علی خان را بخشے دوم و سید صلاح خان را بخشے سوم و سیرم خان را بخشے چہارم کردہ بر مرتب
 سبب از رفق و امرا فرود و در استمال امر قدیم کوشیدہ جمعے ازین مردم کہ از عهد رفیع الدرجات از مناصب معزول و از ترقی
 مایوس و منزرد سے بودند ہر سیکے را طلبیدہ با عطای مناصب بہ عنایت مدد و خرچ خوشنود فرمود و اکثر شربے را نامور بنگدشتن
 رسالہ بقرار ہشتاد روپیہ و رہا نمود و با بعضی ازین مردم امداد مساعدت از چہل پنجاہ ہزار روپیہ تا ایک روپیہ بعمل آمد و عائد خان
 عمو کے نظام الملک را بہ مجال نمودن جاگیر و مبلغ نقد و ادن متسللی نمود بعضی امر آفرخ سیر کے را مثل اعتقاد خان و شالیہ خان
 و سیف خان و اسلام خان و صفی خان کہ یومیہ داشتند نیز طلبیدہ دلیر ہیا نمود و امیدوار سے مکارم ساندہ دلالت بر یافت
 کرد اسلام خان و صفی خان و محمد یار خان بعاذیر العدم سرانجام و اساز سے مزاج بنا بر اندیشہ مال کار از رفاقت پہلوتی نمودند
 اعتقاد خان و سیف خان قبول مناصب نمودہ مبلغے براسے مدد خرچ رفتند اما اعتقاد خان و دیگر مناصب داران بادشاہ سے
 زوالا شائبے خیانت را کار فرما شدہ کید و منزل ہمراہی نمودہ برگشتند و بانصبت داران کم منصب ہمراہ خود و جلو خاص تا ہفت
 صد سے و ہزار سے قدیم و جدید با سخا کے مختلفہ و مقادیر متعددہ مثل انعام و مساعدت و مراعاتا بعمل آورد و نوکران قدیم
 کہ سراسر سے پنجاہ روپیہ داشتند ہشتاد روپیہ شدہ اما از حیثت کہ ہشتاد روپیہ سراسر سے تقسیم یافتہ جدیدان و پاپو سواران ہم
 شریک بودند ببول قدماد و فروش اسپ و فروشیراقان گران سے آمد و موجب ملال خاطر آنا کے گشت چون دنگدشتن
 فوج مبارک بود وقت اقتضائے تعین و تخصیص سجاہت و رذالت نمی کرد و ہر قوم ہر کس کہ اسپ داشت آمدہ نوکر می شد
 نو ہزار سوار ملازم سرکار قطب الملک گردید و تخمین را مبلغ یک کروڑ روپیہ بصرف این سپاہ درآمد * * *

ذکر نصرت نمودن قطب الملک مع سلطان ابراهیم بارادہ مقابلہ محمد شاہ
 از دار الخلافتہ شاہجہان آباد و سوانجی کہ درین عرصہ روسے داد

ہفت ہجرتہ الحجاز حرام سند کورہ قطب الملک سلطان ابراهیم را با بھل بلوکانہ بنو غیکہ درین عجلت سیر آمد ہمراہ خود گرفتہ
 از شاہجہان آباد بآمد و طرف عمید گاہ نزول فرمود درینجا غلام علی خان از لشکر محمد شاہ و تہوہر علی خان از اکبر آباد
 رسیدہ بلشکر قطب الملک بحق گردیدند غلام علی خان را بانجاہت علی خان کہ برادر زادہ و متنبس سے قطب الملک
 و بسن چارہ سالگی رسیدہ بود چہر کند و بست قلعہ شاہجہان آباد مع قلیل جمعیتے مرضض نمود چون اول خبر رسیدہ بود
 کہ محمد شاہ از راہ ملک را چوتیہ متوجہ دار الخلافتہ است قطب الملک در کوچ سوم بدر گاہ خواجہ قطب الدین معسکر ساخت
 بعد از ان شنید کہ از راہ اکبر آباد سے آید لہذا راہ را برگردانیدہ بید آباد رسید و بانستار سیف الدین علی خان شہا مسغان
 و سید سید خان و ذوالفقار علی خان و دیگر افواج و روسا سے بارہ توقف و مانے سے منازل سے نمود و در ہر منزل جوق
 جوق بارہ و افغانہ صاحب الوس اطراف و زمینداران مقتدر صاحب فیل فوج آمدہ بلشکر بحق پیشدند و علی بندہ القیاس
 از نوکران حسین علی خان کہ در خانہ پادشاہ نوکر شدہ بودند دیکھا گرفتہ فرصت یافتہ بیسے آمدند ہر روز صد و صد سوار
 ازین مردم میر رسیدند بعد از ان کہ موضع پلون منزل لشکر قطب الملک گردید سیف الدین علی خان و شہامت خان کو سید

محمد خان پسر اسد الله خان معروف بنواب اولیا با دیگر سرداران و افواج بازه که مجموع قریب ۱۰۱۰۰ نفر سوار سوار خواهد بود و صد و پنجاه ارا به پادشاهت باره که هر یک با خود استم محض سیدالاست با سید و ضول بمراتب امارت و ادا حقوق اخوت سیدیه سیرا بی نیل سواد و قطب الملک مقرر شدند بعد در و ده اینها چو را من جات پد ر بدل سنگه خیز هر چند رسند سو ر جل کند سیدار عمد که اکبر آباد و متهم بود مع محکم سنگه و بر سر از جماعه دایران همراه حسین علی خان فرزند ااران اطراف ملحق گردیده علاوه فوج سابقه گردید و تا نظر کار میکرد عرض زمین زیر سم سپان دپائی پیادگان ناپدید و غیر مرئی بود و همان روز چو را من با برادر خود سه زنجیر نیل و چند قطار شتر که از لشکر محمد شاه ر بوده و پیش انداخته آورده بود در بریق ره آورد تسلیم قطب الملک بنو قطب الملک افیال و شتران را با دالانعام نمود و محض آنکه نم محرم الحرام که فوج محمد شاه از موضع شاهپور گذشته مضرب خیام و مسخر ساخت و مفاصله بین العسکرین کمتر ماند محمد شاه بر چند انتظار عبدالصمد خان سیف الدوله بهادر دلیرخنگ و راجه دبیراج جینگه داشت تا میرده با بسبب لعد راه و موانع دیگر نرسیدند مگر محمد خان ننگش با سه هزار سوار و غزنی خان رو بهیله دبا نیرید خان یوانی با جمعی از همراگان بهمنان ملازمان پادشاهی شدند و قریب چهار هزار سوار از نزد جینگه نیز رسیده رفیق لشکر محمد شاه گشت

ذکر صفوت آر استن از جانبین و برانگختن سپاه گرد و سپاه و تقابل قطب الملک با محمد شاه پادشاه و ظهر نیل محمد شاه بر قطب الملک و اختتام زمان دولت و اقبال سواد و شروع سستی پذیرفتن ارکان سلطنت خاندان با بریه با مقتضای تقدیر است

اگرچه از سنم و دهم محرم بنا بر قرب عساکر بهیگر طرفین حزم را کار فرما گشته تیرتیب جنگ راه می نمودند چو را من حسب محکم قطب الملک سعی بسیار نمود که آتش بیاروت خانه پادشاهی در دپاگاوان توپ کشته را بنحو کشتیده به بردار مخبر و آرسه و سپوشیا بیس حیدر قلی خان میرانش میر نشد و سیر اول لشکر محمد شاه حیدر قلی خان مقرر شد و سوادت خان بهادر و محمد خان ننگش بطرف بدین و مصمام الدوله و نفرت یار خان و ثابت خان مع بزمن از مردم دیگر دریا رقرار یافتند و اعظم خان را با از خنگ دیدگان فوج مقرر ساختند و اعتماد الدوله محمد امین خان مع بادسنه خان و قمرالدین خان و عظیم الله خان و طالع یار خان و جمع دیگر فوج ایلیمش قرار یافت و شیر افکن خان و تربیت خان دیگرند و بیان در رکاب پادشاه جا گرفتند و میر حمله و غایت اسد خان و طغر خان و اخلاص خان و راجه گوپال سنگه به دوریه و دیگران سیرا محافظت بهیرونگاه و سید علی و سیف الله خان و محمد خان و امین الدین خان و جمع از دلاوران دیگر مع فوج راجه دبیراج به در انظار و بر انظار و سوار سعه در محل قوت افزای فوج گشتند و دیلان کوه شکوه را با اسلحه ویراق جنگ و یک تازان رزم آهنگ در عقب توپخانه لشکر آشوب جای دادند و قطب الملک بعد و رود در منزل حسن پور که از لشکر پادشاه بفاصله سه کرده بود مقام نموده تباریچ دو از دهم محرم الحرام تیرتیب فوج خود پر دخت سرداران باره بنا بر خود سرس و رعوت چنانچه باید اطاعت نمیکردند لعد از تیرتیب چند بار تقریر یافتند و باز برهم میشد بهر صورت نجم الدین علی خان و سیف الدین علی خان و غالب خنگ بهادر غازی الدین خان و سید محمد خان و شهاب مست خان مع سپه و برادران و تنور شکله خان و شجاعت اسد خان و ذوالفقار علی خان و عبدالغنی خان و مظفر خان و دیگر دلاوران باره که همه با رستم و افراسیاب عهد خود را می شمردند بهر اولی مقرر شدند و حامد خان و سیف خان و سیرام خان و نعمت اسد خان و امیر خان و سید صلابت خان و عبدالغنی خان و اخلاص خان افغان و عمر خان رو بهیله و دیندار خان

و عبد القدر خان و صدیقه الله خان و غلام محمد الدین خان و دلیر خان و شجاع خان پلوی و عبد استخوان ترین و دیگر افاغنه صاحب اوکوس و زمینداران فیلی سوار مع ابنوه خود زیاده از هفتاد فیلی سوار در آن عرصه کارزار درین و یسار قطب الملک و سلطان ابراهیم صف آرا گردیدند و ابو الحسن خان بنحش سار و سید علی خان بنحش رساله و سیر امن بنحش مردم باره بسیار است و پنجرار سوار قدیم و جدید خانه قطب الملک هم کباب او پیادگان باره گرد پیش فیلی سوارش مقرر شدند شب سیزدهم بیاسر که گذشت و در همین شب راجه محکم سنگه مع خداداد خان و خان مرزا با هفتصد هشتصد سوار از فوج پادشاه گنسته قطب الملک پیوستند چون صبح صادق رسید و صد گز ناسه بگوش مردم رسیدند بیا نندای (الحجاة خیر من الجبن) در دادند و مجاولان بسفیر تفنگ و تیر میام بل من مبارز بیکدیگر فرستادند محمد شاه پادشاه تبریت فوج نوسه که مذکور شد بر عمارت خاصه سوار فیلی گردیده فرمود تا سررتن چند از بیکر شش جدا ساخته پیش پاسه فیلیش انداختند و فوج دریا موج به پیش آهنگی توپخانه دشمن کوب چون سیل بلا بر آرز پاد آردون بنیاد اعدا از جای جنبید و بشور و آواسه که ناز و کوس گوشن استمعان آن سیدان از استماع نوسه امن و امان مایوس گردید غریبن توپها پیغام اجل بد لیران اجل میر ساینده بان آتش بیان زبان لافت دلاوران را کوماه میگرددانید حمید رقلی خان که در انتظام توپخانه و دلگه به توپ اندازان استقام تمام نموده بود حسین ترودات خود در آتش افزونی باید بیضای نموده و از آن طرف انسوده دلان از در دم و فدایان ثبات قدم خود را بدم توپها سے صلح کرده در توپخانه آتش بار داده دمیدم قدم بر قدم پیشتر می آمدند و سبکسران بیدل متزلزل گشته مار فرار را اختیار نموده از هر گوشه و کنار بدر میرفتند خصوص نجم الدین علی خان بهادر باده دوازده هزار سوار و توپخانه برق آنا در سانه درختان که بالاسه تلی گنارده واقع شده بود رسیده در مقابل چنان صفوف آتش بار که طائر و هم و خیال را بال و پیری خست نظر همت بهد افه بعد و نعته مایه بلند ناسه در ابنوه محشر شکوه جانبازان سے اندوخت و عرصه ترود بر فوج پادشاه سے چنان تنگ ساخت که کلبرگ رخساره بهادران بانام و سنگ ننگ باخت و متزلزل بسیار در ارکان ثبات قدم و لبها خنکان بی شرم و عار راه یافته سر از قدم نشناختند و از انتظار و بقیار سے با استقلال و پایداری سپرد اختند حمید رقلی خان مع صمصام ^{الدوله} بنشاده این احوال بهر اوسه لغرت یار خان بار سے وثابت خان و دیگر پر دلان پای جلادت پیش گذاخته بمصدات توپ انگینیا متزلزل و در موجال نجم الدین علی خان افکنده بعضی رهکله باوسانه درختان از دست کسان نجم الدین علی خان که در آنجا فرام آمده بودند بر رفته موجال مذکور در تصرف آنها نماند نزدیک لغروب آفتاب قطب الملک فرمود که خمیه محتر سے برای آسایش شب برپا گشته چون آسایش نیاباری او اختتام یافته بود مقرون بصلاح نشمرده موقوف نمود بر گاه شب اندک گذشت حمید رقلی خان در پیش بردن توپخانه کوشیده گو که زنان پیش قدمها نمود و آهسته آهسته از جای که استاده بود پیشتر راند و تمام شب بر فوج قطب الملک آتش توپخانه سے بارید و اکثر هم ایسان مجروح و برهنه مقتول می شدند تا شخص آنکه غریب محله درین صدمه از آن مردم بظهور رسید و فوج بسیار کتاب صدقات آتشبار سے نیارده راه نگاه بلکه با من و پناه دور دست جبهه خود را کنسار کشید و اکثر فیلی نشینان و جماعه داران محتر عار فرار بر خود گوارا ساخته مبتلا حوادث تاراج گنواران و دبهقان گردیدند و نزدیک با خر شب که گور فیلی سوار راجه محکم سنگه رسیده محکم سنگه از فیلی خود را بر پشت اسپیده چنان بدر رفت که تا دم خنجر از موت و حیات او معلوم احد سے نبود تا آنکه صبح روز جمعه تاریخ چهاردهم محرم الحرام ۱۲۳۱ هجری در میدان نزد شاهانزده هزار سوار از جمله لک سوار که تمام شب بیدار و هشت پر مقابل توپخانه آتش

که عبارت از یک روز و یک شب باشد که سینه و تشنه بسبب محرومیت از آب که بردور و در تصرف جاٹ بود پس عار و آبرو سے خودی قطب الملک و غازی الدین خان دیگر سرداران باره و خادم خان عموسے نظام الملک و سیف خان و امیر خان و روح امیر خان و نعمت افند خان و بیرام خان و بعضے صاحب اولوسان و چند جماعہ دار قدیم الخدمتہ مثل صبنہ افند خان، شیخ شہیلہ ماندہ بود و دیگر جماعہ پادشاہ بر فیل سوار سے خاصہ خود که پادشاہ پسند نام داشت سوار شتہ با امر اور نقا تمام روز و شب و فوج خود زمینت افزا بود تا بنجم الدین علی خان با دیگر سرداران باره قدم جرات سے با کانه و دست از جان شتہ پیش گذاشت و با آن صدمہ ہاسے جمع و عطش و شرر پاشے آتش که از تو میخانه بر سر او و جمیع رفقا سے قطب الملک تمام روز و شب گذشتہ بود و پروائی نہ نموده میخواست ارستہ ابا عن جد داشت رستخیز قیامت بر انگیزت و زوفا سے محمد شاه خصوص حیدر قلی خان و مصمام الدولہ بسیار گرفت یار خان که او نیز سید باره بود و دعوسے محبشی با بنجم الدین علی خان و قطب الملک داشت علم شہامت بر او اشته و سینه سیر ساخته با آب شمشیر غبار خاطر هر گیر داشت و شومید اند و از سر دو سونہنگان دریامی و غاوشیران بشیخ میجا بر یکد گرفتار اند و دشور سے برخاست که یوم التشر از یاد رفت و بر آخان سوز سے بردلان از اسہن تیر و شمشیر و سنگ و صلایت سخت کوشے بہادران لیر و تش صاعقہ تاثیر بالا گرفت سعادت خان بہر نام و نشان چون پیل مان بعد جان شاران پادشاہ رسیدہ حملات بہادران سے نمود و شیر افکن خان حسب الامر پادشاہ من انصار و اعوان محمدتاسے خصمای مقابل را کہ بند چچان و نوک سان چون سربریان سے بود در پیش علی خان داروغہ و پچانہ مصمام الدولہ و عبدالحق داروغہ تو پچانہ حیدر قلی خان و مبارام نشے او و محمد جعفر منیر حسین خان باخند کس و دیگر جانہاسے خود در یافتند و نصرت یار خان بدوزخم تیر مجروح گشت و دوستان با جمیع دیگر جنہاسے شمشیر و سنان برداشت و از طرف قطب الملک شہامت خان کہ عمدہ بانام و نشان بود مع فتح یار خان برادرش و یک پسر و تور علی خان عبد القدر خان برادر قاسم میر بہادر شہاسے و عبد العتی خان سپر عبد الرحیم خان عالمگیر سے و غلام محی الدین خان و صبیحہ افند خان عرف شیخا کہ ہر سہ جماعہ داران عمدہ قطب الملک بودند مع سپر شیخا خان پلو سے دران عرصہ میر و آزما و دشجاعت و رفاقت دادہ جرعت ناگوار مرگ را کمال گوارائی نوشتہ اند و تا جان در بدن بود بجان سنگا اعدا کوشیدند و جمع کثیر از بہر امان این سروران جان شیرین بطلب ننگ نام دران عرصہ خون آشام در باخته لبالم آخرت شتافتند بنجم الدین علی خان بہادر کہ گرم بازار معرکہ از او و چند زخم کاسے بر بدن خود خرید و از رسیدن تیر ہاسے پایے چشم جان بین او از لباس نور عار سے گردید قطب الملک عرصہ بر برادر بہادر و خدنگ دیدہ با جمیع از دل اوران بارہ کہ با او ماندہ بودند بہر بنجم الدین علی خان پیش ماند و درین وقت چو امن جاٹ نیز تعجب لیکر پادشاہ تا ختہ شور و ولولہ در اندا و قریب ہزار کاوشتران پر تل کہ بر کنار جنبا جمع بودند مع چند شتر بار لنگر خانہ و دفتر تباراج برده مقابل فوج پادشاہی کہ بجا است بگاہ مامور مستعد بود نمایان شد پادشاہ ہم از دور سیر سے بدانجا نب انداخت و محمد امین خان مع باو خان داروغہ بر قندازان خاص بدفع او پرداخت و از پشت گرمے قطب الملک بقیتہ السیف فوج باره و رفقا سے بنجم الدین علی خان را نیم جاسے کہ باقی بود تقویت گرفت و با وجود پایدار کہ مصمام الدولہ و دیگر امراتزلزلے در ارکان لشکر محمد شاہ راہ یافت حیدر قلی خان و سعادت خان و محمد خان بنگش شہابہ این حال خواستند کہ باستعمال رسیدہ بر کمر قطب الملک زبند قطب الملک این ارادہ را دریافتہ بمقابلہ ر قلی خان شتافت و حیدر قلی خان مع دیگران دست بمسند کمان برودہ در تیر انداز سے و برق انداز سے نہایت اشہم بکار برد درین دارو گیر اخیر رسید علی خان برادر ابو الحسن خان بخششی نجی و اسے

و شیخ بیلا داروغه توپخانه قطب الملک بستے طالع یاز خان و ہمراہ بیان او از پامی و راہ حیدر قلی خان با فوج آراستہ و سپاهان
پراستہ بر قطب الملک با اتفاق مصاص الدولہ و رفیقانش هجوم آورد قطب الملک با آنکہ بارہا در جروب سابقہ عرصہ بر او تنگ گشتہ
اما بطور عجولان بہتور سنبندستان گاہ سہو در از فیل پامین نہ انداختہ و آئین سروران شجاعت پیشہ صاحب تکمین از دست
ندادہ باقتدار و وقار در دفعہ میکوشید و عالمے داب انتہا سے شجاعت و پردلی از ان شترزہ شیر معائنہ نمودہ صبر و تحمل او را برکارہ
و آشوب جنگ بقیقین میدانست این بار کہ بخت و دولت یار نبود بے آنکہ کار باہین صدر سد حواس باختہ در تہدیر خطا نمود و با وجود
بودن دوسہ ہزار سوار بمیایک در چنین وقت خطرناک بامید آنکہ اغلب ہمراہان شرط رفاقت بچاہے آورده و از اسپان پیادہ
گشتہ راہ جانباڑنے بتقدیم خواہند رسانید از فیل سوار سے مع سپر و شمشیر نیز آمد چون تقدیر بر عکس امید اورفتہ بود بجز در فرود
آمدن از فیل سبب الدین علی خان و شجاعت امیر خان و ذوالفقار علی خان و عہد امتہ کلترین و ابو الحسن خان بخشے فوج باہین
فیل سوار دیگر و سرفوجہا سے بارہ گمان گشتہ شدن عبد امتہ خان یا بنا بر مشاہدہ این حال است تمام یاس از ظفر نمودہ منتظر قطب الملک
سپہ سالار کرداران کارزار تہنگد اشترہ راہ فرار نمودند و بقولے قبل از فرود آمدن قطب الملک از فیل سیف الدین علی خان
ابتدا باختیار این عار نمود و دیگران بر اثر او بے سپر گردیدند علی امی حال قطب الملک حیران نیرنگے تقدیر و بہ تن تنہا دیر استیاد
چون از فرق سترماناخن پا غرق آہن بود در ان دارو گیر زخم تیر بر پیشانی و جراحت شمشیر بردست برداشتہ اسیر نچہ تقدیر گردید
در ان حال حیدر قلی خان قطب الملک را شناختہ بر سرش رسید و نجم الدین علی خان نیز شریک حال برادر گردید و زبان حال
آن ہر دو بزرگوار باہین مقال مترجم بود سعد سے من آنم کہ چون حملہ آوردے چہ بر مح از کف انگشتر سے بردے چہ
ولی چون نکرد اختر م یاور سے کہ گرفتند گردم چہ انگشتر سے چہ پیار سے کند مغر و چہ شتم چہ چو پیار سے نکرد اختر و شتم چہ کلید
مغر چون نباشد بہست بہماز و در فتح نتوان شکست چہ حیدر قلی خان ہر دو برادر را بر فیل علیحدہ سوار ساختہ بحضور پاشاہ
آورد چون در جلالت محمد شاہ ترحم بسیار بود و بنظر مہر و شفقت بحال شان نگریست و حوالہ حیدر قلی خان نمود حکم بنواختن شادمانہ
فتح و ظفر نمود بعضی از افواج مغلوب شامل لشکر پادشاہے گشتہ محفوظ ماندند و غازی الدین خان بہادر غالب جنگ بعدین
ماجرابرگشتہ در رنگاہ قطب الملک توقف نمود و بنگاہ را کہ از دست برد تاراج مصون ماندہ بود پیش رو خود گرفتہ را ہی شد
وامر اسے حضور بالما زمان مغر و منصور آد اگورنش و نذر مبارکباد بجا آوردہ سجدات شکر الہی بحصول این فتح غیر مترقب
تقدیم رسانیدند و تمام اسباب دولت انچہ از تاراج محفوظ ماند بظبط سرکار شاہی درآمد چہ

ذکر حروف جفر کہ بعد سوال از بزرگے مشعر مال احوال امیر الامرا بر آمد

از متمدن سمنع افتاد کہ چون با امیر الامرا و قطب الملک جماعہ تورانیہ را منازعت رویداد کسے از دولت خوامان سبادا
با بزرگے عارف مقدس کہ در علم جفر ہم دستی لائق داشت از مال احوال امیر الامرا سوال نمود آن بزرگ بقاعدہ جفر از حروف
سوال سائل استخراج نمود این حروف بر آمد (رغ ل بیع دوک) سبر گاہ مرتب کنند کلمہ غلب عدوک ماگر برگر دانند بلوغ و عدوک
بر سے آید و فی الحقیقہ خاے از عرابتہ نیست چہ باینصورت کمتر استخراج سے زویدادہ باشد چون سلطان ابراہیم بعد فرار
از میدان گرفتار آمد بضا بطہ سلاطین مقید ماند آخر روز جمعہ چہار دہم محرم الحرام این خبر بہار الخلاقہ رسیدہ جمعے را سہرا پے
شادمانے و بر خے را وسیلہ اضطراب و حیرانی گردید نعم با قبل شہرت اگر نہ در روکے میشود دو کسے چہ چر شکست

کسی فتح شده براسی کسے و الیبتگان اذیال دولت پادشاهی و پوخوا بان سلطنت سازا سے مسرت فوآتمند و متوسلان اذیال
 سادات برتجدید غرامی محوم پرداخته عورات و سوزات خانانے نجم الدین علی خان و قطب الملک و اتباع ایشان منظر الایا
 و پریشان خاطر گشته بعضی فرصت را غنیمت شمردہ تار سیدن مردم پادشاهی سے ہرچہ توانستند زیر چادر ہاسے کہند گرفتہ بدر رفتند
 بر خے سلامت ماندند و جمعے بدست مردم کو تو ال گرفتار آمدند و نسوان سیدہ پنجبہ چادر صبر و شکیبائی بر کشیدہ از حصار
 عفت پابرون نگذاشتند عبد اللہ خان کاشے کہ از نوکران قدیم و معتقد قطب الملک برای محافظت حرم سرا و ناموس متعین
 بود با تفاق یکسریہ با دست خیانت دراز کردہ معاملہ حرم و از گرم ساخت او و یکسریہ با ہرچہ توانستند از میان ر بودہ بیرون
 تاختند و خود را مطعون خلق و مردود خلایق ساختند غلام علی خان و نجابت علی خان کہ برادرزادہ قطب الملک و متبنا سے
 او بود تغییر وضع و لباس نمودہ عازم قصبہ جالندھ کہ موطن امیر الامراء اجداد ایشانست غنبد و بمنزل مقصود نرسیدہ در راہ
 بدست مردم پادشاہ اسیر گردیدند

ذکر شروع اقتدار سلطنت محمد شاه و ارتفاع درجات امرای دولت خواہ

بعد حصول الطمینان محمد شاه فارغ البال بجاہ و جلال خود پرداخت و نظر عواطف و اشتیاق بجال امر او فدویان حسب وفاق
 انداختہ کسانیکہ طلاس طبیعت و ارادت آنها در گذ از آتش این حروب و کروب خالص عیار برآمد و جوہر فدویت نفسانی
 بطور رسائیدہ بودند ہر یکے را در خور مرتبہ او بعبطایا سے مناصب و مواجب و دیگر مواہب افزایست بخشید و از ان بندگان
 سرت بخش نشانزد ہم محرم الحرام بفتح و فیروز سے بر خشن نصرت سوار گشتہ ہمندان دولت و اقبال بصوب دار الخلافت
 کو کہ نصبت بر افراشت و بتعمیل طے منازل و قطع مراحل نمودہ نوزدہم ماہ مذکور نزدیک فرار خواجہ نظام الدین نرول نمود
 و زیارت آن فرار کردہ خدمہ آنجا را با عطا و انعام شاد کام فرمود و روز بنا بر تعیین ساعت مختار مقام نمودہ ہزار سوار بر فرار
 حیدر قلی خان لغزودہ ہفت ہزار سے ہشت ہزار سوار گردانید و سعادت خان بہادر را لقب بہ بہادر جنگ نمودہ بعبطای
 ماہی و مراتب سر بلند سے بخشید و دیگران نیز مورد عنایات شدند نجابت علی خان مقید بحضور رسیدہ و حال حیدر قلی خان شد کہ
 با عبد اللہ خان نگہدار دو تبار پنج بیست و دوم ماہ مذکور روز شنبہ ۱۳۱۱ ہجری پادشاہ با کو کہ چشم جاہ کہ صد کوس
 و کرنا غلطہ در مہر و ماہ افگندہ بود و در نہایت شان و شوکت با فیضان مژین بزوریہ طلاس و نقرہ و پاکر و جہلمای کلا متون و
 ن نہای زرافشان و تخت روانہا سے طلا کار زر نگار و پوشش ہاسے زرباف و باد لہ کہ چشم تماشایان در پر تو آفتاب
 از شاہدہ آن خیر گے نمود و دستہ بدستہ فوج پادشاہ سے و امرای کھرا سے مسلح و مژین با ساز و یراق نو ساخته و تہ
 و نہیت پرداختہ جا بجا تبرک تمام میرفتند اسپان کوتل پری چہرہ خوش اندام با ساز ہاسے مرصع و مینا کار نشین پیش
 سوار سے میکشیدند و دیگر لوازم آرایش جا بجا با انواع حسن و بہا مہیا بود و سوار سے نیل کوہ شکوہ بر عمار طلائی با ہزاران
 زینت و رعنائی از راہ اجمیر سے دروازہ شہر نپاہ داخل شہر دار الخلافت گردیدہ بنشار و تصدق بسیار فقر و محتاجین را کہ چشم
 انتظار دو چار این روز داشتند شاد کام و مقصی المرام ساخت و بیاعت پنجم تقدیم سمیت قوم داخل قلعہ دولت خانہ
 مبارک شد و نواب قدسیہ مادر مہر پور پادشاہ و دیگر پوکیان حرم طبق ہاسے طلا و نقرہ پر از زرخ و سفید با جواہر قیمتی
 نثار تارک و افسر محمد شاہ نمودہ و طائف تہنیت مبارک و تقدیم رسانیدند